

16.

1.

2.

21.6

3.

4.1

5.

6.1

7.

8.

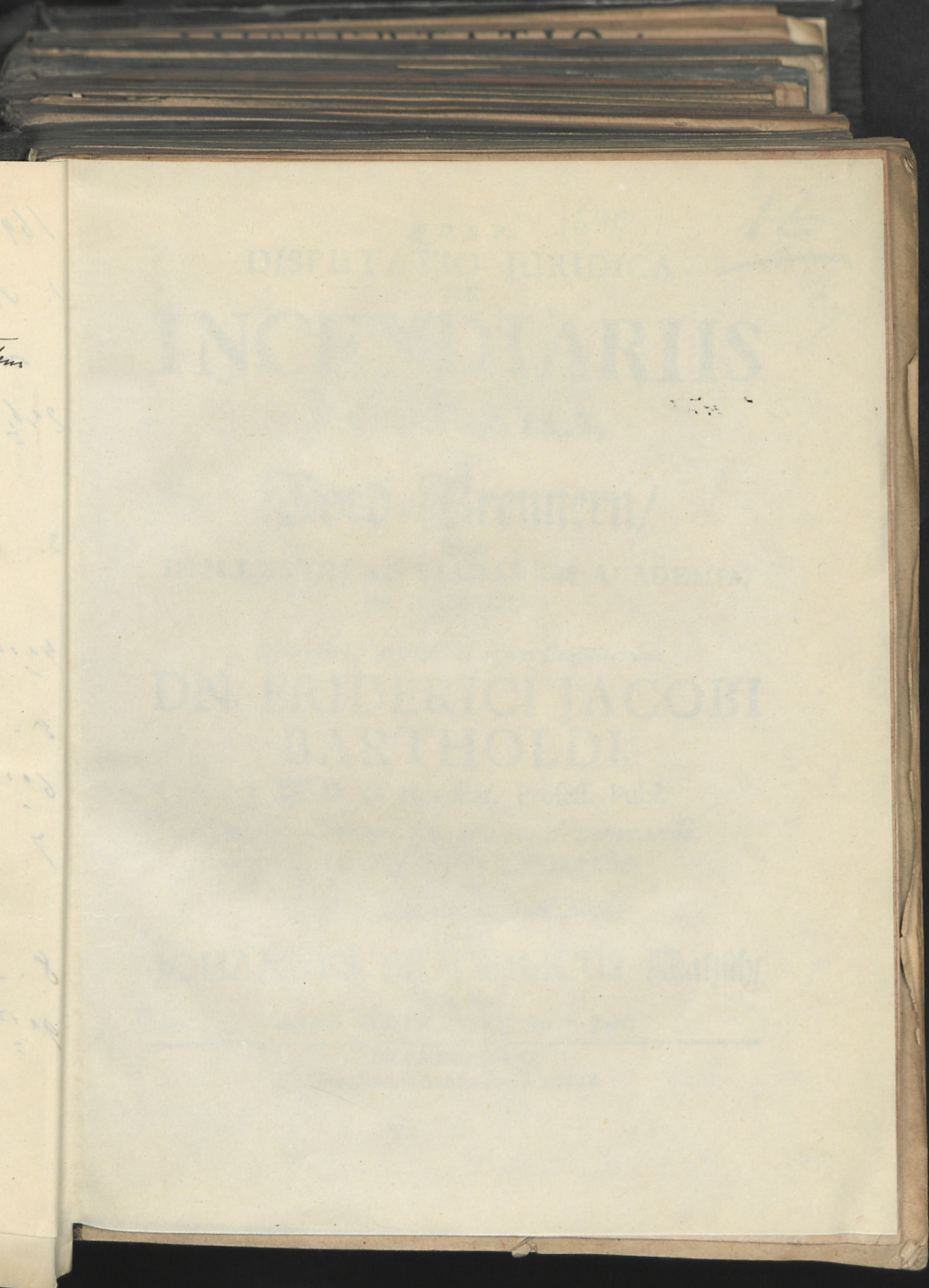
9.1

1690

1. Bartholdi, Fridericus Jacobus : De incendiariis famosis
- 2^a, 6^c Bartholdi, Frid. Jacobus : De charta signata
vulgo Nempelpapier. 3 Exempl. 17118, 1724 & 1743.
3. Bartholdi, Frid. Jacobus : De subtilitatibus juris
sollatio.
- 4^a, 1^t Beckmannus, Joh. Christoph : Felices injuriae
5. Rhodius, Marcus : De dubitante
- 6^a, 1^t Rhodius, Marcus : De Ceteris conditionum 2 Exempl.
7. Rhodius, Marcus : De immutabilibus privatorem
alio d' ab illis
8. Rhodius, Marcus : De periculo in mora.
- 9^a, 1^t Ring, Th. Hieff. : De inspectione aliarum literarum
vulgo

10. *Roeserus*, *Ischnura Georgii*: *Di. septis perne*
11. *Roeserus*, *Ischnura Georgii*: *Di. venens ad verum hordem*
miripato

DISPUTATIO JURIDICA

INCENDIARIIS

JOHANNES BUCHHEIM

UNIVERSITÄT SACHSEN-ANHALT

DN. FRIDERICI IACOBI
BASTHOLDI

[Faint handwritten notes on the left margin]

10. Februar, Maria Theresia - 1790

Chirurg, Dr. Lang - 1790
inipato

24.

14

Q. D. B. V.

DISSERTATIO JURIDICA,

DE

INSPECTIONE
ALIENARUM
LITERARUM,

1690, 96

43

P. 513

Quam

DIVINA ANNUENTE GRATIA,
ILLUSTRI ICTORUM ORDINE
IN ALMA HAC VIADRINA

APPROBANTE,

PRÆSIDE

MAGNIFICO UNIVERSITATIS RECTORE

DN. THOMA Siegfried King/

J. U. D. & Profess. Publ. Ordinar.

PATRNO AC PROMOTORE SVO

ÆTATEM DEVENERANDO,

IN AUDITORIO ICTORUM

Horis, Matutinis

Placido Eruditorum Examine submittet

A. & R.

Gottfried Wilhelm Grundmann/

BREGA SILESIVS.

Francfurti, Typis CHRISTOPHORI ZEITLERI, 1719.

60

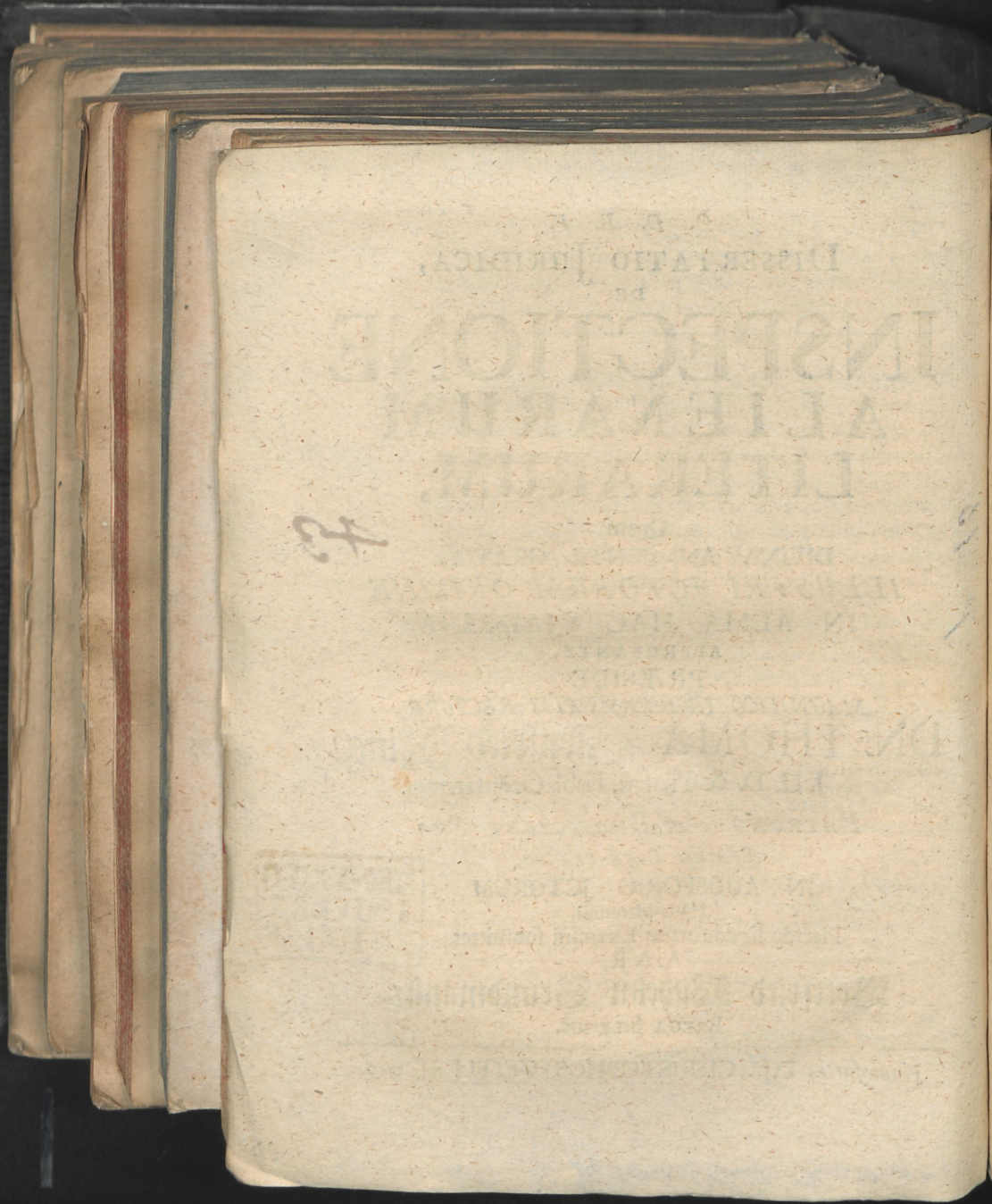
LIT.
earum
abeant,
d, Paul,

obet, se
o fasci-
inodia
tate ca-
cti; ali-
debuit;
d. Hovs
48. per

mplum in
orem ex-
stelliona-

in perfe-
dilacera-
si Literas
Thoming
burantur
3. dub. 3.
superse-

iore Me-
sentem
nduci ne-
us com-
tionibus;
q; magis
Hoceti-
ocum

DISSERTATIO JURIDICA

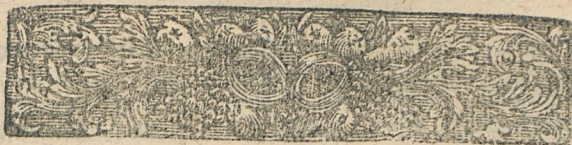
INSTITUTIONE

ALLENARUM

LITTEARUM

7

PRÆLOQUIUM.

SI ullum Inventum humanum admiratione ^{1.} dignum, est profectò illud, quo certis Signis, velut ex pacto constructis, sensa nostra exprimere, & absentes absentibus communicare valemus; Literarum nimirum Commercium. Tam hoc admirabile visum Incolis Novi ^{2.} Orbis, ut rogarent Hispanos, num papyrus sciret loqui, putarentq; Literas, quas mutuò ad se mitterent, animatas esse. Facit mutum istud Colloquium absentes præ ^{3.} sentes. Sunt enim Litere organum præsentis; id præ ^{4.} stantes absentibus, quod sermo præsentibus. Etsi ve ^{5.} rò Scriptis colloqui etiam præsentibus aliquando usû veniat: sicut Augustus Sermones graviore cum sin ^{6.} gulis, etiam cum Liviâ suâ, non nisi in scriptis & è Li bello habebat, ne plus minusvè loqueretur ex tempo ^{7.} re; Sueton. in *August. cap. 34.* Idemq; Juliam suam in Amphiteatro scripto admonuit, *Macrob. Lib. 2. Moris* ^{8.} que erat sub Tiberio, quamquam præsentem, Scripto adire Cæsarem; Cornel. Tacit. *Annal. Lib. 2. n. 39.* pro ^{9.} priè tamen & regulariter absentibus modò Literæ mit ti solent; *L. Consensu. 2. §. pen. ff. de O. & A.L. Qui absenti* ^{10.} *ff. de Acquir. vel anitt. poss. Gloss. in L. 1. C. de Contrah. stipul. & in §. Tutor. 2. l. de Aucto. Tutor.* Ne verò talia Scripto ^{10.} tecta Colloquia faciliè innotescant, sæpius clandestinis & ignorabilibus characteribus scribendi, cum primis in bello, uti juvat; quod instruit Artificium Steganogra phi.

A

2
PRELOQUIUM.

11. phicum. Illustrarunt hocce studium, superiore Seculo, Johannes Trithemius, Hieronim. Cardanus, Joh. Baptist. Porta; isto autem, præter Blasium Vigenerium, Erycium Puteanum, Hermannum Hugonem, Athan. Kircherum, Herculem à Sunde, & alios, P. Gaspar Schottus Soc. Jesu; qui in Scholâ suâ Steganographicâ Anno 1665. editâ, varios & plerosque ingeniosos clandestinè scribendi
 12. occultandiq; Literas modos ostendit. Ejusmodi clandestinas Literas Cicero etiam scripsisse legitur ad Atticum, verb. *Quæ ad Te de Legatis scripsi, parùm intellexisti*
 13. credo: quia diu quæsiu scripseram. Imò ultimæ jam Antiquitati occultandarum Literarum ratio constabat; de quo genere videtis Petr. Gregor. Tholosan. de *Republ. lib. 16. c. 4* & Georg. Schönborn. *Politie. lib. 16. c. 28. n. 2.* cum
 14. citat. ibi. Erat quoque, præter has tales arcana tegendi vias, Veteribus in usu, Cerâ, sive lino & signo, munire Literas: illud erat vinculum Epistolæ obligatæ, cui signum impositum; hoc præferebat imaginem ceræ cretæve impressam; vid. *Plaut. de Pseud. Act. 1. Scen. 1. v. 40.* & *in Bacch. Act. 4. Scen. 4. vers. 96.* & ad hæc loca Taubmann.
 15. *Commentar.* Nec erat integrum aperire Literas, nisi vinculo soluto. Ita Parmenio apud Curt. *Lib. 7.* vinculum Epistolæ solvit. Et cum apud Thucyd. *Lib. 1.* Argilius Sigillum (Pausaniæ Sigillo) simile fecisset, epistolam solvit. De hac Veterum Consuetudine obligandi & obsignandi Literas videri possunt Lips. *Inst. Epist. cap. 4.* Adrian. Turneb. *lib. 24. advers. cap. 24.* Mercer. *Lib. 2.*
 17. *opinion. c. 23.* Salmuth ad Pancirollum, & alii Morem istum Literas obserandi adhuc hodiè seruari novimus, ne per-

PRÆLOQUIUM.

5

ne perscripta ad eos quibus pateferi volumus, aliorum quibus nolumus oculis ultrò objiciantur, & vel aliis quàm ad quos mittuntur Literæ pateant. Dantur tamen nihilominùs interpestivi rerum alienarum Exploratores, qui Secreti alicujus penetrandi desiderio ducti alienis Literis promiscuè inhiant & vim inferunt; posthabito illo vulgato, opico tamen, Monito: *Alienas*

Literas ne inguckas! De quo cum nuper conquere-
ri quendam audirem, subiit animum, quid circa Inspe-
ctionem alienarum Literarum Juris esset, curatius in-
vestigare. Cum autem invenire quod dicas non satis
sit, nisi inventa ordine atque judicio dispenses ac dispo-
nas; hanc Tractationis rationem impræsentiarum ini-
vi, ut præmitterem Descriptionem Nominalem & Re-
alem; deinde Modos inspiciendi Literas alienas illicitos & licitos ostenderem; & deniq; adductis quæ Con-
traria Inspectioni nostræ viderentur, Tractationem
omnem absolverem. Faxit Sancta Trias, ut

FELICITER!

CAPUT I.

continens

DESCRIPTIONEM NOMI-
NALEM ET REALEM.

SUMMARIA.

1. Terminorum Interpretatio
debet præcedere rei deter-
minationem.	2. Primæ cura de verbis.
	3. 4. 5. Etymologia voc. Inspe-
ctionis, Alieni & Literarum.
	A 2
	6. usq;

4 CAP. I. DE DESCRIPTIONE	
6. usq; ad 16. Homonymia vocis Inspectionis.	sunt.
17. Capitar hic vox Inspectionis pro Lectione.	28. 29. 32. 33. 34. 35. 36. 38. 39. Literarum multiplex acceptio
18. Alienum quod dicatur generalitur.	30. Notæ non sunt Literæ.
19. Opponitur alieno proprium.	31. Non obligantur figuræ Literarum, sed oratione quam exprimunt Literæ.
20. Quid dicatur Alienum specialiter, & hoc loco.	37. Quomodo differant Literæ ab instrumentis.
21. Exemplum strictioris acceptiois Alieni in constituenda Servitute.	40. Hic sumuntur Literæ pro Epistola.
22. Literæ alienæ dupliciter considerantur.	41. usq; 49. Vocum Inspectionis & Literarum Synonyma.
23. Epistola copulat consensus.	50. Descriptio Thematû nostri.
24. Scribens censetur loqui præsens præsentis, si ad manus eius cui mittitur perveniat Epistola.	51. Propriæ Literæ mittuntur absentibus.
25. Dominium Epistolæ manet penes mittentem, donec ei cui mittitur tradatur.	52. Qui dicantur verè absentes, remittuntur.
26. Cum distinctione hoc accipiendum.	53. Possunt etiam Literæ mitti præsentibus, si ad præsentem tanquam absentes dirigantur.
27. Quomodo Literæ fiant alienæ respectu mittentis, & respectu ejus ad quam missæ	54. Epistola ad præsentem rectè vocantur Literæ.
	55. Non omnis Lectio alienarum Literarum improbat.

APH. I.

1. **C**onsentaneum est rationi, Terminos prius interpretari, quam rem ipsam determinare. Ideoque
2. primam nostram Curam esse volumus, Verborum indagare Notiones, Sensumq; Juridicum evolvere;

NOMINALI ET REALI.

5

re; Methodo Interpretibus nostris usitata nihil detra-
hentes, quin potius sano accedentes iudicio Taubman-
ni, in Epistol. ad Barth. Muscul. scriptum scribentis: *Se ma-
gnificas illas jactationes eorum, qui se REALES
specioso Titulo appellitant, [ut qui meras res
tractent, verborum planè securi,] nil nisi man-
tellum ignavia aut Emplastrum inscitie esse
censere, & appellare ita solere.* Attendendum ta-
men hîc, ne quid nimis vel ineptè.

II.

Quod ergò ad Derivationem attinet, notius est
quàm ut dici debeat, Vocem INSPECTIONIS ex Præpo-
sitione *In* & antiquo verbo *specio* compositam esse Vo-
cabulum verò ALIENI ab alio descendere; ut dicendo
alienum, dicas quasi, quod ad alium pertinet. Sed vocis
LITERARUM magis dubia est Etymologia. Dicitur esse
putant Literas, quasi *legiteras*, eò quòd iter legen-
tibus præstent, vel quòd in legendo iterentur, vel
quasi literam terentes; vel à *Lino*, quia quod scri-
bitur leviter chartæ illinitur; vel à *Lituris*, quòd ple-
rumq; in ceratis Tabulis antiqui scriberent, unde deleri
potuerint. Vid. Luc de Penna ad *L. un. n. i. C. de Superint.*

III.

Habentur vocis INSPECTIONIS Acceptiones in Le-
gibus nostris variz. Capitur enim aliquando pro nu-
mero intuitu & spectatione, ut in *L. ad Tertium 22. §. condi-
tionem. i. ff. Qui testam. fac. l. Sed si 7. ff. Quædam. testam.*

A 3

aper.

8. *aper.* aliquando pro cognitione & consideratione : *l. ult. ff. de mort. caus. donat. l. Cum quæritur. 6. C. de inoff. testam. l. Si privatus 17. §. fin. ff. Qui & à quib. manum. L. Lucius 28. ff. de inseruct. vel instrum. legat. L. Debitor. 82. §. Servo. 2. ff. de Leg. 2. l. Si alienum 49. §. 1. ff. de hered. instit. aliquando pro exploratione & ætimatione ; L. cum qui 10. §. 1. ff. Commod. l. Si gratuitum 17. §. Papinianus 2. ff. de Præscript. verb. l. Si post. 9. ff. de Peric. & commod. rei vend. l. si in aliam. 7. ff. de Off. Procons. l. Præses. 7. ff. de Off. Præsid. l. rem inspiciendam*
10. 78. ff. de furt. (in quâ notione attendendum, aliud esse rem *inspiciendam*, aliud rem *respiciendam* dare, in l. Duo 23. ff. de Præser. verb. Inspectio fit explorandi pretii causa; respectio elegantiae vel commoditatis laudandæ igitur; Vid. Tabor. in Racemat. Criminal. ad d. l. 78. ff. de furt.) aliquando pro excussione vel examinatione *l. Si ab herede 2. ff. Si usufr. pet. l. verum. 11. §. pen. ff. de minor. l. 1. §. si autem 15. ff. ad SC. Trebell. l. 1. §. deniq; 1. ff. de Usufr. ad crescend. l. cum in annos 23. ff. quand. dies legat.*
12. *l. 1. C. ubi pupill. educ.* Ejus notæ est Practicis usitata Ocularis Inspectio; de qua vid. Rutger. Ruland. de Commissar. P. 2. lib. 3. cap. 1. 2. & seqq. & Ludov. Gilhauf. in Arb. Judiciar. cap. 6. p. 2. art. 2. §. 7. itemque Dn. Stryk. de Jure
23. *Sensuum Dissert. 1. cap. 2.* aliquando porro sumitur pro Curâ, quâ acceptione Inspectores dicitur in rubr. C. de Censib.
24. & *Censitorib.* interdum pro Visitatione, ut in rubr. & l. 1. in pr. & §. 6. ff. de Inspiciend. Ventr. l. Officium. 12. §. fin. ff. de re militar. l. Ediles 38. §. vendendâ 11. ff. de Edilit. Edict. ali-
15. quando pro Visione, quod Græci *θεωρεῖν* dicunt, ut in l. hīs 63. §. quod si ff. de Acquir. rer. dom. l. bona fides 31. §. incurrit. 1. ff. de depos. l. obligationum 44. §. circa. 1. ff. de O. & A. l. si
16. *servum. 91. §. nunc. 4. ff. de V. O.* sæpius etiam pro *Lectione.*

Ita omnibus quorum interest Tabulas Testamenti inspicere *h. e. legere* Prætor pollicetur *in l. 1. pr. 1. Tabularum 2. §. si dubitatur. 4. & §. inspectio 5. ff. Testam. quem adm. aper.* Et heres prohibetur à coherede Tabulas, Literas & rationes mortui inspicere, seu *Legere 1. Qui heres 29. ff. de Acquir. vel omitt. hered. itemq; de controversiis quæ ex Testamento oriuntur transigi non posse nisi inspectis, h. e. lectis cognitissq; verbis Testamenti, l. de his 6. ff. de Transact. inspicij; h. e. legi Acta, Tabulæ publicæ & Instrumenta dicuntur l. is apud quem 2. C. de Edend. l. Sacrilegius. §. Senatus 5. ff. ad L. Jul. pecul. l. Sancimus. 6. C. de Advocat. divers. judicior. l. Aristos 5. ff. de jur. deliber. conceditur quoq; inspectio *i. e. Lectio* rationum fiscalium *l. illata 4. C. de fid. instrum.* Et in hâc potestatem à notionè heic loci accipi volumus Terminum IN PECTIIONIS.*

IV.

ALIENUM generaliter dicitur quod non est meum 18. *l. fin. C. unde vi. l. si inter 15. ff. de Except. rei jud.* Opponi 19. tur enim alieno proprium & suum *l. Servus 21. ff. de condit. Instit. l. 1. §. in propriâ. 11. ff. quand. appell. l. cum ex pluribus 27. ff. de solut. l. damni 30. pr. & §. 1. ff. de damn. infect. l. Paulus. §. Paulus. 2. ff. de Legation. Specialiter autem & 20. magis propriè nobis hic *alienum* notatur, quod est in patrimonio alterius. Sic in hac strictiori acceptio. 21. ne servitus in alienâ re constitui dicitur, *l. in re communi 26. ff. de S. U. P. l. cum essent. 33. §. per pluviam. 1. ff. de S. R. P. l. uti frui. pr. ff. si. Usufr. pct.* Et possunt dupliciter considerari alienæ Literæ: *vel respectu mittentis,**

tentis, vel respectus ejus ad quem missa sunt.

23. Copulat equidem Epistola consensum, ita ut scribens censeatur præsens præsentem addesse & loqui Bald. *in l. 2. ff. de Pact. Paris. vol. 1. cons. 127. n. 29.* Strach. *de Adject. pag. m. 784. n. 8.* & pro diuersitate rerum, quæ in Epistolâ descriptæ reperiuntur, mediante Epistolâ varii effectus
24. producantur: sed hoc non aliter quàm si ad manus ejus cui mittitur perveniat; tamdiu enim dominium Epistolæ manet penes mittentem, donec ei cui mittitur
25. fiat traditio. Ut hoc rectè capias, distingue: Vel enim Literæ ei ad quem directæ sunt insinuatæ fuerunt, vel non. Priori casu ille qui Literas accepit illarum Dominus est; *l. si epistolam 65. pr. ff. de Acquir. rer. domin. nisi, eâ conditione sint missæ, ut mittenti remittantur, qui ita mittens noluit earum amittere vel transferre dominium. L. cum qui 14 §. si Epistola 17. ff. de Furtis.* Posteriori casu porro distinguendum, an Literæ transmissæ sint per Tabellarium ab eo ad quem sunt directæ missæ, sive per illius Servum aut Procuratorem; an verò per alium ab ipso scribente vel alio delegatum: Illo casu dominium Literarum missarum, licet nondum insinuarum, statim acquiritur ei ad quem directæ. *d. l. 14. §. 17. ff. de furt. hoc verò dominium manet penes mittentem, d. l. 65. pr. de acquir. rer. domin. Sebast. Medic. de acquir. possess. gloss. 1. p. 1. n. 45.* Vid. Lauterbach. *Disp. de Epistol. cap. 27. fin. §. 48.* Intelligas ergò, respectu ejus cui Literæ mittuntur alienas esse Literas, usque quò ipsi non fuerint traditæ; respectu mittentis verò alienas fieri Literas, postquam sunt traditæ ei cui mittuntur, vel ejus Tabellario.

V.

28. LITERARUM quoque non una acceptio est. Significant

NOMINALI ET REALI.

ficant elementa & apices, quatenus differunt à Notis;
L. i. §. Sed & 7. ff. de extraordin. cognit. L. Lucius. 40. pr. ff. de Testam. milit. Notæ enim non sunt Literæ; *L. Sed cum 30. §. fin. ff. de bonor. possess.* Hujus notionis est quod dici 37.
 tur: non figurâ Literarum, sed oratione quam exprimunt Literæ, quem obligari; *L. non figura 38. ff. de O. & A. l. 2. §. 36. verb. R. Literam invenit ff. de O. J. l. quâ ratione 9. §. Literæ 1. ff. de acquir. rer. dom. §. Literæ. 33. l. de rer. divis.* Potest etiam Litera capi pro scribentis manu; Cicero 32.
ad Atticum: Nam Alexidis manum amabam, quod tam prope accedebat ad similitudinem rux Literæ; itemq; pro scri- 33.
pturâ; Cicero in Verr. Act. 3. Ut Roman rediit, nullam Literam pupillo, nullam Tutoribus reddidit. Denotant porro 34.
 Literæ prima Elementa legendi & scribendi; ut in *L. Sextum 2. §. fin. ff. de Vacat. & Excusat. muner. l. ut gradatim 11. §. fin. ff. de muner. & honor. l. libellorum. 3. §. item 2. ff. de Accusat. §. similiter 8. l. de Excusat. Tut. l. Si duas. 6. §. fin. ff. cod. l. ult. §. Sin autem dubius 2. C. de jur. deliber. l. no-* 35.
strum 30. C. de Testam. l. Pater 93. §. mutus. 1. ff. de acquir. vel omitt. hered. Alio significato veniunt pro Chiro-
 grapho & pro pactis *L. qui mutuam 56. pr. ff. Mandat. L. Titia. 134. §. idem. 2. ff. de V. O.* Item pro omni Instru- 36.
 mento & documento; *L. Imperatores 29. pr. ff. de Probat. l. qui mutuam. 56. pr. ff. Mandat. Auth. Ad hæc. C. de Fid. instrum.* Distinguuntur tamen Literæ ab Instrumentis in 37.
L. 1. pr. C. de Jurejur. propt. calum. Ita ut instrumenta sint quæ Literæ publicæ à Cicerone appellantur, h. e. quæ vel à personâ, publicâ, vel uti Scribâ Magistratûs, vel à Tabellione scripta sunt; Literæ verò appellantur privata; veluti rationes, breviaria, Codices accepti & expensis, Syngraphæ & cautiones à Patrefamilias conscriptæ; Joach. Mynsing. in rubr. ad Tit. Decretal. de fid. instrum.

B

strum.

unt.
 bens
 n l. 2.
 ag. m.
 à de-
 fectus
 us e-
 m E-
 tritur
 m Li-
 non.
 s est;
 ndici-
 mit-
 nium.
 ri casu
 at per
 , five
 er ali-
 ū do-
 nuata.
 §. 17. ff.
 ntem,
 acquir.
 tal cap.
 æ mit-
 fuerint
 iteras,
 us Ta-

Signi-
 ficant

38. *Strum. n. 9.* Vocantur præterea Litere λόγος, Disciplinæ, quæ literarum monumentis continentur; Plaut. in *Trucul. Literas didicisti, sine alios discere.* Ita Literarum studia, *Aut. b. habita C. ne fil. pro patre.* Literarum præsidia l. 1. C. de proximis Comit. &c. Literata militia, l. proximos 8. C. de proxim. sacror. *scrin. lib. 12.* Literatus servus, l. ea. qua 43. ff. de contrah. empt. (quamvis etiam Literatus literis instructum significet, quomodo Literatum servum pro stigmatico dixit Plautus:) Designat adhæc Literæ Epistolam, scriptum scilicet animi nuntium ad absentes, ut in *L. Paulus 47. §. quæro 1 ff. de bon. libert. l. quidam. 26. ff. de Pecun. constit. l. Creditor 60. §. 1. ff. mand. & plur. aliis locis.* In quâ proximâ significatione hic capitur.

VI.

41. Adeoque nobis *inspicere* nihil aliud est quam legere, degustare, vestigare, explorare. *Literæ* autem hic sunt Epistolæ (Epistolæ legitur in Pandect. Florentin. locis à Briffon. de *V. S. in voc. Epistola allegatis*; græcum tamen est *ἐπιστολή*) Ex Ital. *Misiva*; Libri, l. un. §. 2. ff. de *Off. Quæst.* Libelli apud Herod. Halicarnass. *Uran.* 46. p. m. 186. Breves vel brevias, *L. inter 5. C. de convenient. Et sci Debit. lib. 10. l. Excellentia 9. C. de erogat. milit. annon. lib. 48. 12.* Unde descendisse videtur German. *Brief.* Et in Feudis breve testatum, vulgò *Muth; Zettel* der *Lehn II. F. 32. & I. F. 2. §. 1.* quam vocem in antiquis Libris & Constitutionibus usurpari frequenter notat Haimensfeld. in *Gloss. verb. Teutonicorum.* & significare Epistolam vel 49. Schedulam. Dicebant etiam Literas præsci Tabulas vel Tabellas *L. cum Tabernas 34. §. idem qua scit. 1. ff. de piguor.* Unde portatores earum Tabellarii denominati; *Vid. Boër. Decis. 333. n. 1.*

VII.

Describimus igitur populariter INSPECTIONEM A-
 LIENARUM LITERARUM, quod sit Lectio ad se non per-
 tinentis Nuntii, scripti inter absentes, vel quasi absen-
 tes; Legentem quandoq; ad pœnam obligans. Diximus
inter absentes; quia propriè & ἐπὶ τὸ πλεῖστον inter ab-
 sentes colloquia literaria fieri solent, per allegg. in *Præ-*
logv. n. 9. qui autem verè dicantur absentes; vid Gœd. 52.
 ad L. *Collegarum 133. S. 1. ff. de V. S.* Addidimus *quasi ab-*
sentes; Literæ enim mitti à præsentibus possunt ali-
 quando etiam præsentibus; text. in L. *Tinus Sejo. 24. ff. de*
Pecun. constit. & Bartol. ad h. l. quem sequitur Mascard. *de*
Probat. concl. 627. n. 26. Si nimirum ad præsentem tanquàm
 absentes Literarum Sermo dirigatur; & nihilominus
 rectè vocantur Literæ; Joan. Robert. *lib. 4. Sentent. cap. 54.*
20. in fin. Subdidimus, Legentem *quandoq;* ad pœnam
 obligari: nam non omnis Lectio alienarum Literarum
 improbanda; quod Cap. sequenti demonstrare cona-
 bimur.

CAPIT. II.

Exhibentis.

VARIOS ALIENAS LITE- RAS INSPICIENDI MODOS, TRADITIO GENERALIS.

SUMMARIA.

1. *Inspectio alienarum Literarum est Actio indifferens.* | 2. *Inspectio & Lectio Homini nihil habet injulti.* | 3. *Vit-*

B 2

3. Vit-

CAP. II. DE VARIIS MODIS

3. <i>Virginitas suspecta debet per feminas honestas investigari.</i> 4. <i>Mares etiam possunt adhiberi, si res medicam prudentiam requirat.</i> 5. <i>Quenam in pœnâ irrogandâ</i>	6. <i>Inspectio nostra quibus fiat modis.</i> 7. <i>Inspectio alienarum literarum est vel illicita, vel licita.</i>

APH. I.

I. **E**st Inspectio alienarum Literarum de Genere Actionum mediarum seu Indifferentium; ita tamen, ut respectu, vel Qualitatis seu Dispositionis Agentis, vel Objecti, vel Finis, vel Accidentium utpote certarum Circumstantiarum, Legibus vel probetur vel improbetur.

II.

2. Sic inspicere & tangere Hominem per se nihil iniusti habet; si vero in investigandâ forsan pudicitia Virginis alicujus suspectæ Mares adhiberentur, peccaretur sanè in Leges nostras, quæ id muneris honestis modò fœminis commissum volunt; c. *proposuisti* 4. X. de *Probat. & Constit. Carolin. Art. 35.* Rursus tamen alio casu, Mares etiam ad inspiciendas & tangendas Mulieres rectè adhiberi possunt; si nimirum res ipsa magis medicam prudentiam, quàm Communem Obstetricum notitiam requirat. Pacian. *de Probat. lib. 2. cap. 2. n. 33.* Dn. Stryk. *de Jur. Sens. Dissert. 1. cap. 2. n. 39.* similiter in cæteris ejusmodi casibus.

III.

5. Et ratione irrogandæ pœnæ, quemadmodum in aliis, ex mente Grotii de *J. B. & Pas. lib. 2. cap. 20. §. 29. n. 1.* ita quoq; hîc examinanda veniunt: *Causa qua impulsit.*

ALIENAS LITERAS INSPICIENDI. 13

pulit, causa quæ retrahere debuit, & persona idoneitas ad utrumq;

IV.

Fit enim Inspectio nostra, vel à personis quibus 6. Reverentia & Obsequium debetur, vel ab aliis; vel in Literis publicis vel privatis; vel nocendi animo vel folius Curiositatis gratiâ; vel dolo, vel per errorem, simplicitatem & Rusticitatem.

V.

Adeoque, pro varietate Casuum contingentium, 7. INSPECTIO ALIENARUM LITERARUM vel *ILLICITA* est vel *LICITA*.

TRADITION. SPECIALIS
SECTIO I.
Sistens
CASUS ILLICITOS.

SUMMARIA.

1. <i>Quæ dicatur Illicita Inspectio alienarum Literarum.</i>	2. <i>Inspectio alias literas invito Domino furtum committit.</i>	3. <i>Quid sit plagium Literarium.</i>	4. <i>Furtum rei corporea modo fit.</i>	5. <i>Lata sine furtum dicitur</i>	6. <i>Furtum dicitur commississe qui damnum proximo suo affert dolose.</i>	7. <i>Actus iste furtivus Stellationatus dicitur.</i>	8. <i>Ubi deficit nomen Criminis appellatur Stellationatus.</i>	9. <i>Quæ literas aperit nec legit</i>

B 3

mittens

CAP. II. DE VARIIS MODIS

14. mitius puniendus.
10. Non tantoperè deliquit qui tentavit, quàm qui delibavit.
11. Non dicuntur literæ apertæ, nisi sint lectæ.
12. Suffragatur pœnitentia in criminibus.
13. Mitius puniendus pœnitens.
14. Hodie conatus mitius punitur.
15. Attentans inspicere literas mitiori pœnâ officendus.
16. Qui aperit & legit alienas Literas, modò non revelet scripta, non Falsum, sed Stellationatum committit.
17. Falsum non committitur nisi damnum datum sit.
18. Aperiens & legens alienas literas extraordinariè puniendus.
19. Licet aliquid contra ipsum in lectis scriptum foret.
20. Nullo minus comittitur falsum, si nihil scriptum esset in literis, quod posset præjudicium asserre.
21. Crimen Stellationatus extraordinem punitur.
22. Pœnâ certâ delicti non determinatâ, delinquens arbitrariè punitur.
23. Hodie omnes pœne sunt arbitrariæ.
24. Judex Legem sequi tenetur.
25. Equitas à jure informatâ esse debet.
26. Injuriam facit Legi qui ea est clementior.
27. 29. Quid in dictandâ pœnâ attendendum.
28. Judicis qualitates necessariæ.
30. Arbitrariam coercionem non definiit Carolus V.
31. In criminalibus circa arbitraria sine requisitione Prædentum non judicandum.
32. 33. De casibus quibus pœnam extraordinariam ad mortem extendere licet, & an Stellationatus infamct, remissivè.
34. 35. 36. 37. Quâ pœnâ coercendi qui Judicum literas attingunt & legunt.
38. Quid statuerint Scabini Lipsenses de aliquibus resignatoribus Literarum.
39. Quod de literis judicis dictum ad actâ causæ extenditur.
40. Actâ causæ aperiens & legens postmodum contra illa

- non auditur.
41. Ob praesumptionem male
causa.
42. Secreta ex alienis Literis
cognoscens tenetur ea reti-
cere.
43. Dupliciter peccat Secreta in
alienis literis contenta re-
velans.
44. Litera aliquid mali Reipub.
minantes tegi non debent.
45. Celare crimen occultum in
quod Magistratus inquirat
delictum est.
46. De J. Canon. quis tenetur
indicare furem, de J. Civ.
non item.
47. Hoc casu standum J. Canon.
48. Si LL. Civiles & Canones di-
screpant, quibus standum.
49. Exemplum hujus discrepan-
tia in materia compromissi.
50. 121. Alienarum Literarum
contenta manivestans Cri-
men Falsi committit.
51. Qui testamentum tantum
aperuit, poena falsi punitur.
52. Poena falsi arbitraria est.
53. In revelatione Secretorum
personarum qualitas atten-
denda.
54. De revelatione Secretorum
- remissive.
55. Vasallus literas Domini ape-
riens feudo privatur.
56. Literas publicas aperiens &
ex iis consilia adversus Rem-
publ. iniens, incidit in cri-
men laesae Majest.
57. Num etiam aperiens literas
ad Imperatorem à Legato e-
jus missas?
58. & 59. Proponitur affirma-
tiva.
60. Limitatur haec affirmativa.
61. Alienas literas inspiciens in-
juriam facit.
62. Arcana ne pandantur uni-
cujusq; interest.
63. Alienas literas legentes, si
scribens damnum patiatur,
ad omne etiam interesse te-
nentur.
64. Quot modis aperiens Lite-
ras peccent remissive.
65. Ubi plures concurrunt rea-
tus, plures etiam sequuntur
coercitiones.
66. Omnes ex delicto venientes
actiones gradatim intentari
possunt.
67. Declaratur hoc exemplis re-
missive.
68. Ex sola inspectione aliena-
rum

- rum Literarum scribenti iam damnus infertur.
69. Scribens jus habet ad suam scripturam.
70. Res mali exempli est aperire & legere alienas literas.
71. Qui cognito secreto in commodum suum tuum alterius incommodo utitur, an teneatur ad restitutionem?
72. Exemplificatur questio.
73. Per injuriam aliquam impediens a prosecutione functionis, tenetur ad restitutionem quanti spes prosequentis aestimabitur.
74. Non autem tenetur ad restitutionem qui literas quidem legit, & sibi functionem impetravit, alteri tamen literas tempestive tradidit.
75. Notitia per iniqua media parta potest quis uti in suum commodum.
76. Proponitur instantia.
77. Respondetur huic instantia.
78. Inspiciens alienas Literas, si ipsi damnus patiat, num illud rescire tenetur scribens?
79. Subjicitur exemplum.
80. Deciditur questio negativè.
81. Quid si ipsi scribenti apertio suarum Literarum lucro esset?
82. Proponitur casus.
83. Multa non illicita vitiat animus.
84. Proponitur alius casus.
85. Qualia negotia expediuntur per Literas, remissive.
86. 126. 127. Surreptor Literarum ex his pro se nihil probat.
87. 106. 125. An & quando ex apertis Literis injurias continentibus actio injuriarum competat?
88. 97. 105. Injurias scribens ex amica fiducia ad alios, non excusatur.
89. Non competit injuriarum actio contra scribentem cui probabilis ratio patrocinatur.
90. Qui in re illicita versatur, in eo presumitur animus delinquendi.
91. 93. 131. 132. Obtendens se verba injuriosa absque animo injuriandi scripsisse, an & quando adjuramentum admittendus.
92. Quenam non nisi juramento probare possint.

ALIENAS LITERAS INSPICIENDI

17

94. *Judex in deferendo juramento purgationis sit circumspectus.*
95. *Nec vestigatori ipsi, nec ei qui reprobo modo literas acquisierit, actio injuriarum competit.*
96. *130 Alienas literas bona fide possidens ex iis injuriarum agere potest.*
98. *Declarantur dicta Responsio Facult. Jurid. Viadrinae.*
100. *Dicenti animum injuriandi se non habuisse simpliciter non est credendum.*
101. 102. *Quae sint verba injuriosa.*
103. *Injuriarum etiam tenetur evomens verba impersonalia.*
104. *Generalis injuriæ descriptio.*
107. *Judici inquirere licet in injurias.*
108. *Animum injuriandi absque probari potest per conjecturas.*
109. *Quales circumstantiae excludant animum injuriandi.*
110. *Quando competat actio injuriarum.*
111. *Quando non detur actio injuriarum ex literis ad amicum scriptis.*
112. *Cogitationis poenam nemo patitur.*
113. 114. *Cessante delicto inquisitio non est fundata.*
115. 118. *Verba indifferentia in meliorem partem accipienda.*
116. *Idem de verbis dubiis dicendum.*
117. *Quando ob verba impersonalia quis injuriarum conveniri possit.*
119. 124. *Licetum aperire literas, si timeamus damnosi quid iis inesse, sed certo demum modo.*
120. *Delictum judici denunciare licitum est.*
122. *Si quis alienas literas nocendi animo ad Superiorem deferat, ipso jure infamia est.*
123. *Crimen falsi gravem meretur poenam, remissive.*
125. *Denunciationes ratione officii factae, an sint periculosae.*
128. *Regula juris.*
130. *Tempus non est modus inducendae & tollendae obligationis.*
133. *In civile est poenam statuere cessante dolo & culpa.*

C

APK.

1. **I**llicita est Inspectio alienarum literarum, invito Domino, sive aperte vel manifeste, sive clam vel nec manifeste, sive sine sive cum effractura facta; & quidem, sive reticeantur sive revelentur ea quæ lecta sunt, sive sequatur damnum, sive non; hoc tamen attentio, ut pro Qualitate admisi, Reatus gravior sit vel levior.

II.

2. Jam, qui alienas literas vel quæcunq; etiam phylacteria, sive pateant sive involuta sint, vestigantibus, sive intentis sive obliquis & velocibus, contrectat oculis, non præsumens probabiliter bona Domini gratiâ & pace hoc fieri, Furtum videtur commississe; non secus ac is, qui ex alienis scriptis aliquot Regiones occupat, & suppresso Autoris, ex quo profecit, nomine, suis intermiscet, alienosq; labores pro suis venditat. Dominium rei non suæ sibi arrogando, remq; alienam injuste usurpando, plagium seu furtum Literarium committit; de quo Argumento vid. Jacob. Thomaf. *Elegant. Dissert. Philosoph.* ubi
4. varias artes horum Plagiariorum recenset & damnat. Quamvis autem in pressâ significatione rei corporeæ modo furtum fiat; *L. Verum 25. l. si is qui 76. ff. de furt. l. quam*
5. *rem. 38. ff. de usurpat. & usucap.* Latisit tamen furtum etiam dici potest omnis injustitiæ circa res externas executioni mandata; Molin. *de J. & J. Tom. 3. part. 1. Disp. 680.*
6. *n. 2.* quâ ratione furtum commississe dicitur, qui quocunque modo sibi rem alienam appropriando, sive corporalem sive incorporalem, damnum proximo suo affert dolosè; *L. si pignore 54. §. 1. ff. de furt.* Quia verò injustus & furtivus iste actus certo in Legibus non designatur nomine, Stellionatus recte appellatur. Quod enim in privatis judiciis est de dolo Actio, hoc in criminibus Stellionatus

ALIENAS LITERAS INSPICIENDI.

natūs persecutio. Ubicunq; igitur titulus criminis deficiat, illic Stellionatus obijciendus; *L. Stellionatus 3. §. 1. ff. Stellionat.*

III.

Et leviozem sanè animadverſionem meretur, qui contactas ſeu compactas literas alienas ſolummodo nudat, vel chartulam quâ literæ clauduntur trahit, vel ſigillum impreſſum turbat, & vel forſan aliud ementitum ſuperinducit, eas tamen à lectione caſtas conſervat: *l. ſi quis in gravi 3. §. aperire. 19. & §. ſi quis tabulas 23. ff. ad SC. Syll.* namq; , cùm alienas literas introſpicere, ſit concredi tam Virginem nec ſe defendentem & pudibundum corrumpere ac prostituere, qui ſolum tentavit utiq; non tantopere deliquit, quàm qui delibavit; vid. Barth. Bertazz. *lib. 1. Conf. 112. in Addit.* cùm literæ non dicantur aperta, etiamſi fuerint diſſigillata, niſi fuerint lectæ Decian. *tr. Criminal. lib. 7. cap. 17. n. 46. Farinac. Prax. Crim. qu. 150. p. 4. n. 129.* Pœnituit enim forſitan attentantem præparati criminis; ſuffragatur autem pœnitentia, ſi delictum nondum ſit conſummatum: & quidem, ſi quis facere potuit, ſed pœnituit quia non voluit; quo caſu non quidem in totum excuſatur, ſed tamen mitius punitur. Jul. Clar. *in Pr. Crim. §. ſu. qu. 60. n. 21. Carpz. Pr. Crim. p. 1. qu. 18. n. 23.* Nam, ſicut in aliis delictis hodiè conatus mitiori pena coërcetur, etiamſi ad actum proximùm pervenerit; vid. Clar. *in pr. §. ſu. qu. 92. n. 1. & Nicol Reuſner. lib. 2. dec. 21. per tot.* ità procul dubiò Attentator noſter, pœnâ aliquâ, mitiori tamen, quàm qui vinculis laxatis perlegit literas, afficiendus erit.

IV.

Qui verò, qualitercunq; etiam, referavit vel aperuit alienas literas, & ſimul inſpexit ſeu legit, modo non

- pandat vel manifestet alteri alicui licet non Adversario mittentis, non falsi quidem crimen, prout aliqui voluerunt, sed Stellionatus itidem committit; Decian. *alleg. loc. Vivius Decif. 62. n. 3.* Honded. *vol. 1. p. 7. consult. 109. n. 8 cum alleg. Roman. Consf. 365. in fin vers. si vero* Hieronym. Gigas
37. *de Crim. les. Majest. lib. 1. qu. 20. n. 8.* Cum enim falsum, ex L. Cornelia de Falsis puniendum, non committatur, nisi per id damnum alicui afferatur; Carpz. *Pr. Crim. qu. 93. n. 10. cum plur. allegg.* & verò aperiens alienas literas & legens; etsi hoc ipso jam injurius sit in scribentem, eique per consequentiam damnum quoddam inferat; tamen quia nemini communicat, solaque suâ notitiâ scribenti non adeo præjudicat, si modo non præjudicet, non potest dici falsum commisisse; quamvis extraordinariam
19. pœnam non effugiat. Quam etiam incurrit, etsi in ipsis Literis aliquid scriptum foret contra hunc aperientem & legentem; vid. Nicol. de Passer. *de privat. script. lib. 3. dub. 1. n. 9.* multo autem minus pœnâ falsi plectendus aperiens & legens, si nihil esset scriptum in literis quod posset præjudicare si panderentur; Decian. *cit. loc. Farnac. aleg. loc. n. 133.*

V.

21. Punitur autem crimen Stellionatus extrâ ordinem & arbitrariè; cum nulla certa pœna de eo in Legibus sit
22. statuta, *d. l. Stellionatus 3. §. 1. ff. Stellion.* in omnibus verò casibus, in quibus pro delicto aliquo certa pœna, vel de jure communi, vel per Statuta, vel ex consuetudine, non est determinata, delinquens arbitrio Judicis punitur; Menoch. *de A. J. Qu. lib. 1. quæst. 86. n. 8.* Jacob Schult. *in Addit. ad Modest. Pistor. p. 3. qu. 104. n. 4. cum allegg.* Quin hodiè omnes pœnæ, ex vulgato Dd. tradito, arbitrariæ & extraordinariæ sunt; quod cum grano salis capiendum. Vid. Carpz.

ALIENAS LITERAS INSPICIENDI.

21

Carpz. *Pr. Crim. qu. 150. n. 7. & seqq. per tot.* Tenetur tamen 24.
 iudex, etiam dum arbitratur, Legum præscripta ceu Ariadnes filium sequi & custodire; Menoch, *de A. J. Qu. lib. 1. qu. 13. n. 15.* Pruckmann. *lib. 1. Conf. 31. n. 78.* imò debet proce 25.
 dere secundum æquitatem informatam à jure & legibus
 Wesemb. *P. 5. Conf. 218. n. 18. cum plur. alleg.* Facit enim in 26.
 juriã Legi, quando vult videri Lege clementior. A tali
 iudice libera nos Domine! uti exclamat Borgnin. Caval-
 can. *lib. 4. Dec. 2. n. 35.* ideoque in determinatione pœnæ 27.
 arbitrariæ iudici ex personarum conditione & rerum
 qualitate diligenter æstimandum; ne quid aut durius aut
 remissius quam causa deposcit constituatur; nec enim
 aut severitatis aut clementiæ gloria affectanda est; sed
 perpenso iudicio, prout quæque res exposulat, statuen-
 dum: planè in levioribus causis pronior ad lenitatem
 iudex esse debet, & in gravioribus severitatem Legum
 cum aliquo temperamento benignitatis subsequi; *verbi.*
perspicieodum. II. pr. ff. de pœn. hoc itidem bene observato, se 28.
 in cognoscendo neque excandescere adversus eos quos
 malos putat, neque precibus calamitosorum illacrymari
 debere; id enim non est constantis & recti iudicis, cuius
 animi motum vultus detegit; & summatim ita ejus red-
 dere, ut auctoritatem dignitatis ingenio suo augeat; *verbi.*
L. observandum. 19. §. 1. ff. de Off. Præsid. Et quò minus ex 29.
 præscriptio Legum de certitudine dictandæ pœnæ ap-
 paret, eo majori accuratione, dexteritate & prudentiã ju-
 dici opus est. Ipse Imperator gloriosissimus Carolus V. 30.
 arbitrariam coërcitionem certo definire dubitavit, quin
 potius iudices in casibus ejusmodi JCtorum Collegia a-
 dire & implorare debere statuit in *Ordinat. Crim. Art. 165.*
 Toties itaq; Audaculi aliqui in hanc saluberrimam Con-
 stitutionem impingunt, quoties circa arbitraria in Crimi-
 nali-

- nalibus secundum sæpius malè sanum arbitrium suum
 32 absque requisitione Prudentum dissolutè judicant. U-
 trum verò, & quibus casibus pœnam extraordinariam
 pro delicti qualitate, & pro aggravantibus circumstan-
 tiis, ad mortem usque & capitis supplicium extendere
 liceat, docet Carpz. *Prax. Crimin. quest. 119. num. 16. &*
 33 *17. qu. 133. num. 19. & seqq.* Et, an crimen Stellionatûs in-
 famet, vide bene distinguentem Brunnem. *ad l. 2. ff. Stellio-
 nat. cum allegg. ibi.*

VI.

34. Sed graviori pœnâ in illos solet animadverti, qui eo
 audaciæ procedunt, ut ruptis cancellis, quibus Judices
 aut Scribæ ipsorum muniri solent, vel pericula seu brevi-
 cula judicis vestigantibus oculis contrectant, vel quovis
 temeritatis modo ipsas etiam literas attingunt & legunt.
 35. Id genus Temerorum non committere falsum, sed pœ-
 nâ pecuniaria multari debere volunt Guid. Pap. *Dec. 233.*
Farinac. qu. 150. p. 4. n. 113. Bertazz. conf. 112. n. 1. Thoming.
 36. *Dec. 34. n. 2.* Concedimus hoc, si in terminis simplicis in-
 tempestivæq; vestigationis perscriptorum manerent; si
 vero Literis Magistratûs alicujus vel Principis quid, ut-
 pote sigillum, vel aliud quoddam vinculum amoveret-
 tur, vel mutaretur, vel deminueretur, pœna falsi obtine-
 bit; Guid. Pap. *cit. loc.* Farinac. *cit. loc. n. 125.* Decian. *Tr. Crim.*
lib. 7. cap. 17. n. 46. Nicol. de Passer, *de Script. privat. lib. 3. dub.*
 37. *1. n. 45.* Iterumque hîc Judicis arbitrio locus erit; qui pro
 varietate circumstantiarum pœnam leniet vel exaspe-
 38. rabit. Ita Scabinos Lipsienses ei qui resignatis & apertis li-
 teris Electoris Saxonîæ ad Equitem Auratum, Johannem
 à Weißbach scriptis, contenta earum legerat, adjudicasse
 pœnam sustigationis, aut saltem venditionis bonorum
 cum migratione ex territorio, Mense Augusto 1545. me-
 minit

ALIENAS LITERAS INSPICIENDI. 23

minit Matth. Coler. P. 1. Dec. 174. n. 15. Eosdemque in alio casu Menſe Jun. 1631. Nobili cuidam S. à S. qui Reſcriptum Electoris aperuerat, legerat, & poſteà rursus conſignaverat, multam 100. thalerorum dictaſſe; & in alio ferè ſimili Menſ. Jul. 1631. hunc in modum pronunciaſſe: So wird H. R. wegen Eröffnung des Churfürſt. Sächſiſchen Befehls / wilkürlich / entweder 14. Tage mit Gefängniß / oder umb 5. neue Schock in Straff genommen: refert Carpzov. Pr. Crim. qu. 93. n. 70 71. & 72. Et quod dicitur de li-
 teris Judicis, idem tenendum de Actis cauſæ per aliquem
 judicem diſpoſitis; Imò, Acta cauſæ furtim aperiens & le-
 gens, id adhæc ſentit incommodi, quòd non audiatur
 poſtmodum contrà illa; ne videatur dolus ſuus ei patro-
 cinium attuliſſe; notab. text. c. cum olim Magiſter 33. de of-
 fic. & potest. jud. deleg. præſumitur enim aperiens &
 inſpicientem hunc malam cauſam fovere; vid. Roman.
 conſ. 346. in hac cauſa n. 12. & ſeqq. & conſ. 365. Card. Tufch.
 concl. 375. n. 5.

VII.

Cognoscens præfatis modis Secreta ex Literis alie-
 nis obiigatur ea reticere & non manifeſtare aliis, eſſi
 nulla intervenerit promiſſio, non ſolum ex charitate &
 juſtitiâ, nihil ſcilicet faciendi, quo proximus in bonis ſuis
 lædatur, ſive ea bona honoris ſint & famæ, ſive corporis,
 ſive alia externa; ſed inſuper etiam, quod per injuſtitiam
 in cognitionem venerit ſecreti. Qui enim Literas alie
 nas injuſtè inſpexit, & ſecretum in iis contentum ſine
 ſufficiente cauſa revelavit, quod tenebatur non revelaf-
 ſe, uno peccato peccavit Literas illas injuſte inſpiciendo,
 & altero revelando poſteà ſecretum, in cujus notitiam
 eâ viâ injuſtâ devenerat; vid. Molin. de Juſt. & Jur. traçt.
 3. Diſp. 3. n. 6. Diximus ſine ſufficiente cauſa; ſi e-
 nim

- nim literæ quid mali minarentur Reipublicæ, tantum abest eas premi & tegi debere, ut potius boni Civis officii
45. sit eas in medium proferre; & si Magistratus in Crimen aliquod inquirat, viaq; juris id percontatur, tunc occultum celare crimen delictum est, maxime si crimen spectet ad perniciem Reipublicæ. *Sotus de ration. legend. & detegend. secret. membr. 1. qu. 1. Theod. Höping. d. jur. sigill. c. 12. n. 81.*
46. In specie, si ex literis alienis inspectis ex postfacto didicisses, rem, quod ad Te bonâ fide & iusto Titulo comparatam, à Fure tamen venditam esse, ad iudicium iustum & compellationem, tenereris furem qui rem furripuit indicare, de Jure Canonico; *c. qui cum 4. X. de furt. vid. Summ. Hostiens. lib. 5. de condit. furtiv. vers. Reus auzem. Mascard. concl. 833. n. 11. Farinac. qu. 168. n. 81. licet secus de Jure Civili; L. qui vas 48. §. qui furem. 1. ff. de furt.*
47. Sed cuinam juri eo casu standum erit? Sine dubio Juri
48. Canonico. Incidenter hîc circâ differentias & discrepantias Juris Civilis & Canonici vulgatam illam Theoricam notamus. Quando Jus Canonicum & Jus Civile in iis discrepat quæ peccatum concernunt, (uti nunc dicto casu) standum merito est Juri Canonico, tam in terris Ecclesiæ, quàm in terris Imperii: Quando verò Leges Civiles & Canones discrepant in his quæ peccatum non concernunt, Jus Canonicum in terris & jurisdictione Ecclesiæ, Civile verò in terris Imperii & seculari jurisdictione servandum atque tenendum est; *vid. Cacheran. Dec. 152. n. 6. & Schneidew. de Feud. p. 1. n. 8.* Exemplum est in materiâ compromissi. Jure enim Civili tribus arbitris electis, duo absente tertio pronunciare non possunt; *L. item h. unus. 17. §. item si plures 2. & fin. ff. de recept. aliter Jure Canonico; c. fin. X. de arbitr. 6.* Hoc jam casu, J. Can. servatur in terris Ecclesiæ, J. Civile in terris Imperii.

VIII.

Verùm, ad Literas. Quod si ergò legens Literas ali- 50.
enas, tam publicas quàm privatas, sive sine, sive cum a-
pertione & disfigillatione, contenta earum manifestave-
rit alicui, sive is cui manifestatum ejus qui scripsit inimi-
cus sit, sive non, committit crimen Falsi; Jul. Clar. *Pr. Crim.*
S. falsum. n. 26. Decian. *Tr. Crim. lib. 7. cap. 17. num. 46.* Vivius
Decis. 62. n. 3. Farinac. *Pr. Crim. qu. 150. part. 4. n. 121.* Wurm-
ser. *lib. 1. tit. 47. obs. 25. n. 1. & 2.* Honded. *vol. 1. cons. 105. n. 83.*
Everhard. *d. Fid. instrum. c. 10. n. 65. vers. Secundus casus.* Hö-
ping. *de Jur. Sigillor. cap. 14. n. 56. & 71.* ubi testem adducit
Gilmannum; ita in Camera Imperiali, cum quis literas sibi
concreditur alteri ad legendum ostenderet, quod crimen falsi
commiserit, judicatum fuisse. Et speciale quid est in eo, qui 51.
aperuit testamentum, quòd pœnâ falsi puniatur, liceat al-
teri non ostenderit vel manifestarit; *L. Qui testamentum.*
2. ff. ad L. Cornel. de Fals. Quia verò pœna falsi iterum ar- 52.
bitraria est, quæ pro qualitate circumstantiarum modò
levior, modò gravior infligi, imò ad mortem usque ex-
tendi potest; vid. Carpz. *Pr. Crim. qu. 93. n. 16. & seqq. per tot.*
advertendum, an privatus privati Secreta ex Literis di- 53.
dicata revelavit, an verò subditus Principis sui; vel etiam
talisi qui ratione officii ad silentium obstrictus erat. Of- 54.
fert se hic elegans materia de Secretorum revelatione;
sed non lubet excurrere, sufficiat remittere ad Hiero-
nym. Gigant. *de Crim. lese Majest. lib. 1. qu. 21. per tot.* Decian.
Tr. Crim. lib. 7. cap. 17. & Valenzuel Velazqu. Cons. 162. In Va- 55.
lallo autem notandum, eum literas Domini aperientem,
maximè si argumentum earum revelavit inimicis Do-
mini, etiam Feudo privari; Rittershus. *Partit. jur. Feudal.*
lib. 2. cap. 5. n. 24. Et si quis ex apertura literarum publi- 56.
carum consilium ineat, quo hostes Principis aut Reipu-
blicæ

D

blicæ

- publicæ adversus eos juventur, tali casu aperiens literas publicas incidit in crimen læsæ Majestatis; Roman. *Conf. 165.*
57. Hieronym. Gigas *de Crim. læsæ Majest. lib. 1. qu. 20. n. 14.* Quid autem, si Nuntium missum à Legato ad Papam cum literis, vel à Legato Imperatoris ad Imperatorem, quis detinuerit & literas aperuerit, incidetne in crimen læsæ
58. Majestatis? Et Roman. *Conf. 365.* tenuit, quod sic, per *l. 1. ff. ad l. Jul. Majest. quia scilicet violat securitatem; Decianus quoque Tr. Crim. lib. 7. c. 5. n. 18.* id verum putat, quando animo Principem offendendi, vel ei nocendi id actum
60. fuisset; secus si animo puta prædandi, prout sæpè tales Nuntii in vis spoliari solent; nam tunc non putat eos incurrisse hoc crimen, per ea quæ docet *d. cap. n. 4. & 8.* Et huic sententiæ nos quoq; subscribimus.

IX.

61. Cæterum, quia prædictis casibus inspectarum alienarum literarum semper injuriæ concurrunt; cum uniuscujusq; non mediocriter intersit, arcana sua nemini pandi; *L. meminimus. 2. l. quæd. & quib. quart. pars debet. lib. 10.*
63. præter pœnas Stellionatûs & Falsi, tenentur adhæc legentes, si ve aperuerint si ve non, si ve alteri revelaverint si ve non, injuriarum; imò si scribens quid damni passus, etiam ad omne interesse obligantur; *arg. l. 1. S. si quis tabulas. 38. ff. de pos. l. si quis testamentum. 41. in fin. pr. ff. ad L. Aquil.* Vid. Höping. *de Jure Sigillor. cap. 14. n. 46.* & *seqq. cum allegg. Add. Viv. Dec. 62. n. 10. Nicol de Passer. de priv. script.*
64. *lib. 3. dub. 1. n. 10. & 16.* Scilicet, peccant aperientes & inspicientes alienas literas variis modis, quo tangit Menoch.
65. *de A. J. Qu. cas. 31. n. 12.* Adeoque, si in casu contingente plures reatus concurant, plures etiam coercitiones & a-
66. ctiones sequantur juris est. Quando enim adsunt plura facta & plura delicta. tunc omnes inde provenientes actiones,

ALIENAS LITERAS INSPICIENDI. 27

Etiones, quatenus tamen diversum intendunt, gradatim intentari possunt. Exempla sunt in *l. nunquam. 2. §. 1. 2. 3. 67. 45. ff. de privat. delict. l. si servus. 27. pr. ff. ad l. Aquil. junct. l. qui servandum 14. §. sed. et si 1. ff. de Prescript. verb. l. interdum. 56. pr. ff. de furt. Brunnem. tr. de Action. Concurf. cap. 1. §. 62. Et volunt quidem aliqui, pœnas supra memora- 68. tastum demum locum habere, si scribens ex lectione, a- pertione & revelatione insigne aliquod detrimentum passus fuerit; cum autem per solam etiam inspectionem, præscindendo ab apertione cum vel sine revelatione, in- juria quædam & consequenter aliquod damnum scri- benti jam inferatur; habet enim scribens ad scripturam 69. suam jus, cui per intempestivam alterius investigati- onem contrahitur. Vid. Molin. de Just. & Jure tract. 4. disp. 36. n. 2. juri conveniens putamus, coercitiones supra 70. dictas, pro contingentiâ casuum, vel graviores vel levi- ores obtinere, quamvis damnum aliquod notabile non sequatur; est quippe res mali exempli aperire & legere literas alicujus, sive sit præjudicio scribenti, sive non. Fa- rinac. quest. 150. p. 4. n. 134.*

X.

Quid, si quis ex literis alienis inspectis secretum al- 71. terius per injuriam cognovisset, ususque eo esset in suum commodum cum scribentis incommodo, obligabitur ne ad restitutionem ejus, quod per id nactus est? Exempli gratia; Titius Francofurto scribit Berolinum ad Cajum, 72. vacare hic functionem aliquam. Literæ veniunt in ma- nus Sempronii: hic suspicatus quod res erat, aperit lite- ras, & cognito nuncio clausas reddit Cajo, sed illum præ- veniens impetrat vacantem functionem. Et responde- tur (1) si Sempronius literas illas supresit, vel sero reddi- dit, ita ut Cajus non potuerit sollicitare, tenetur ad restitu- 73. tionem,

nem, quanti spes Caji æstimabitur: quia per injuriam impedivit eam à prosecutione illius functionis. Tenebatur enim ex justitiâ tempestivè tradere, prout ei erat mandatum; ac proinde omissio tradendi vel dilatio est contra justitiam. Ex hac autem directè sequitur, quod non possit prosequi illam functionem, & consequenter amissio ipsius functionis. Tenetur ergo Sempronius Cajo, non quanti valet functio, (nisi forte certum erat illum fuisse obtenturum,) sed quanti spes obtinendi æstimabitur(2) Si Literas Sempronius tempestivè tradidit, sed illas prius artificio aliquo apertas legit, & sibi functionem impetravit, probabilius est non teneri ad restitutionem. Quia etsi commissa est injuria adversus Cajum in apertione & lectione Literarum, non tamen in comparandâ functione illâ; cum Cajus non haberet majus jus quam alter, quod ad jus sollicitandi. Et licet notitia aliqua per iniqua media tibi sit parta, tamen postquam jam habetur est tua, & potes eâ uti in tuum commodum, non minus quam si tibi justo modo quæsita esset. Sed dicis: Illa apertio & lectio Literarum est injuriosa Cajo; atqui hinc sequitur ipsi damnum, ergo censetur damnum illatum per injuriam. Respond. Damnum illud non sequitur ex apertione & lectione Literarum, nisi remotè & per accidens, quatenus inde sequitur notitia rei, & ex notitiâ sollicitatio, & ex sollicitatione permotio voluntatis Collatoris Manetq; Cajum illud damnum ex eo, quod Sempronius utatur jure suo & re suâ. Non enim ille caret functione, quia ipsum Sempronius per injuriam impedivit, sed quia sibi Sempronius conferri curavit, quod jure poterat. vid. Leonhard. Less. de Just. & Jur. lib. 2. cap. 12. dub. 18. n. 131. & 132.

XI.

Si verò ipse inspiciens ex inspectione *Literarum* da- 78.
 mnum pateretur, tenebitur ne scribens ad resarciend-
 dum? v. gr. Scripsit *Mevius* falsò *litteras*, & sparfit per 79.
 viam, magnam esse in *Marchiâ* frumenti inopiam: quas
Sejus repertas aperiens, mittit frumentum cum ingenti
 suo damno. Non tenebitur de damno *Mevius*, etsi gra- 80.
 viter contra charitatem peccârit; quia *Sejus* suæ levita-
 ti imputare debet, quòd hujusmodi literis fidem adhibu-
 erit. *Leonhard. Less. cit. loc. n. 136.*

XII.

At, si ipsi forsân scribenti apertio inspectioq; suarum 81.
litterarum ab altero facta aliquomodo lucrifieret, excusa-
 bitur ne inspiciens? Memini casum in verâ facti contin- 82.
 gentiâ. Scripsit *Cajus* *litteras* ad *Sejum* in loco longè dis-
 sito degentem, adiitq; cum iis ad *Titium* rogans ut eas
 suis in oras illas emittendis comites adderet. *Titius* pri-
 mâ facie non detrectat officium, advertens tamen post-
 modum *Caji* *litteras* suis esse multò uberiores, indignati-
 one ob solvendam proinde *Cursori* majorem mercedem
 contractâ, *litteras* sibi creditas consilio suppressione refe-
 rat legitq; & quia eas multis aculeis & calumniis adver-
 sus *Sejum* refertas cernit, suppressionem prorsus desti-
 nat. Post aliquot menses nunciatur *Sejum* mortuum es-
 se, relicto testamento, in quo *Cajum* heredem ex asse in-
 stituerat. Non potuit hoc satis demirari *Cajus*, qui ha-
 stenus vindictam potius vel quidvis aliud quam here-
 ditatem à *Sejo* expectârat. Sed quia suppressione illâ li-
 terarum videretur factum, quominus *Seji* propensus in
Cajum animus cessâret; cum præsumendum foret, *Sejum*
 aculeatis illis & calumniosis *litteris* ad mutationem vo-
 luntatis permoveri, potuisse, adeoq; apertione *litterarum*
 pro-

- profuerit Cajo Titius; quærebatur, utrum eo casu Titius
 83. pœnam aliquam incurreret? Responsio facilis est. Con-
 sideranda hic intentio Titii: sicut enim multa non illicita
 vitiat animus, cujus exempla adducit Grot. *de J. B. & Pac. c. 15. §. 9. n. 9.* ita quæ per se illicita non excusat bonus
 exitus. Quoniam ergo Titius non animo Cajo officium
 aliquod præstandi, sed per temeritatem literas aperue-
 rat; illud autem, quod Sejus in propensâ erga Caium vol-
 untate perfiterit, ex apertione literarum modo per ac-
 cidens evenit, non omnino impunè hoc tulisse debebat
 Titius; mitiori tamen pœnâ ob bonum eventum affici-
 endum fuisse arbitramur.

XIII.

- Iterum, Mevius aperuit Literas Fabii ad Cælium
 84. datas, & suppressit. Cum autem inter Mevium & Fabi-
 85. um negotium quoddam gereretur, (quæ & qualia ne-
 gotia per Literas expediri possint, vid. Lauterbach. *de Epistol. c. 5.*) & Fabius quid affirmasset in Literis ad Cæ-
 lium, quod postmodum negandum putaret, venit in-
 Quæstionem, an hoc Mevius probare possit per Literas
 86. illas apertas & inspectas? Respond. quod ipse surreptor
 Literarum ex istis pro se nihil possit probare, per text. *l. si de possessione. 20. C. de probat.*

XIV.

87. Alio casu, si literæ apertæ & lectæ continerent iniu-
 rias, competetne ex iis contra scribentem actio iniuria-
 rum; Distinguendum, *respectu injuriantis*; Utrum
 88. verba iniuriosâ animo iniuriandi scripserit, nec ne: Priori
 casu utique tenebitur scribens iniuriarum; nec per hoc
 excusabitur, si obtendat, ex amicâ fiduciâ hoc tanquam
 89. in aurem dictum voluisse. vid. *Mev. P. 5. Dec. 219. n. 3.* poste-
 riori casu non tenebitur; nimirum, si ipsi aliqua proba-
 bilis

ALIENAS LITERAS INSPICIENDI. 37

bilis ratio patrocinetur; v. gr. conscientiæ aliquis stimu-
 lus, vel officii necessitas, vel quod ejus ad quem scripsit
 scire interfuerit; vel denique, si se juramento purget, ver-
 ba injuriosa animo injuriandi non fuisse scripta. Licet e- 90.
 nim præsumptio fit contra scribentem verba per se inju-
 riosa, quod animo injuriandi scripserit; cum dolus & de-
 linquendi animus præsumatur in eo, qui in re illicita est
 versatus; Jul. Clar. lib. 5. Sentent. §. injuria n. 12. Menoch. de
 Præsumpt. lib. 5. præf. 3. n. 47. attamen, deficientibus licet con- 91.
 jecturis & fortioribus aliis præsumtionibus, quibus reus
 doceat se injuriosa verba animo injuriandi non scripsis-
 se, si hoc nihilominus constanter dicat, ad juramentum
 admittendus. Nam & alias, quæ in scientiâ, conscientiâ 92.
 & animo alicujus consistunt & acquiescunt, non nisi jura-
 mento probari possunt; L. furti 6 §. Sed et si. 4 ff. de his qui
 not. infam. l. non damnatos 18. circa fin. C. ex quib. caul. infam.
 Gail. lib. 2. obs. 45. n. 24. obs. 105. n. 7. & obs. 106. n. 5. Mascard. de
 Probat. vol. 2. concl. 881. n. 2. Sed eo casu tum demum scri- 93.
 bens verba per se injuriosa ad juramentum admittetur,
 si iterum circumstantia vel conjectura aliqua præsum-
 ptionem injuriæ cessare faciat: debet enim Judex in defe-
 rendo hujusmodi juramento, purgationis sc. non facilis 94.
 esse, sed providus & circumspectus, considerando perso-
 nas, Locum & Tempus, à quo, ubi, & quando injuria fa-
 cta sit; L. aut facta 16. ff. de Pœn. Gail. lib. 2. obs. 106. n. 5. De 95.
 inde, distinguendum etiam respectu ipsius Injuriati.
 Aut enim ipse improbus Vestigator, vel Tertius etiam,
 qui sc. reprobato de jure modo literas acquisivit, injuria-
 rum agere vult, & neutri competit Actio, per d. text. l. Si
 de possessione 20. C. de Probat. ne ipsis malitia patrocinium
 afferat; c. 33. X. de off. & potest. jud. delegat. Aut tertius ali- 96.
 quis ad quem Literæ bonâ fide pervenere; & hic utaxi-
 me po-

97. me potest. Cum nec in literis familiaribus & secretis convitium alteri dicere liceat. vid. Mev. P. 5. Dec. 219. n. 1. & Everhard. de Fid. instrum. cap. 10. n. 67. Declarabimus
98. hoc Responso sequenti Facultat. Jurid. Viadrinæ d. 7. Jul. 1687. dato.

P. P.

Auf den uns zugefertigten/hierbey unter unserm der Juristen Facultat Insigel hinwieder befindlichen Bericht und beygefügte Defensions - Schrift/ als über die darinn enthaltene Rechts Fragen.

- I. Ob der Quærent, aus denen heimlichen Briefen/so er als Advocatus an seinen Collegen/in der Sache/worinnen sie zusammen bedinet gewesen / im Vertrauen geschrieben/und was vorgegangen berichtet hat/ injuriarum belanget/ oder auch gar wider selbstem inquisition formiret werden könne?
- II. Ob derjenige nicht vielmehr zu bestraffen / und mit dergleichen Process zu verfolgen sey/welcher solche geheime Briefe/wider des Correspondenten Wissen und Willen liest/divulgiret/ und public machet?
- III. Ob entwendete Briefe wider den Scriptorem derselben probiren können?
- IV. Ob es in eventum in einem und dem andern zum juramento purgationis kommen möchte?
- V. Was Quærenti für eine Straffe zu erkennen werden dürfte?
- VI. Ob nicht die Straffe/ da Quærent den Verlust/ so er durch diesen Handel erlitten/auf 300. Thlr. ferniplene probiren kan/darumb so vielmehr zu mitigiren sey?

Unsere in Rechten begründete Meynung cum rationibus dubitandi & decidendi begehret worden/erkennen wir Decanus, Ordin, Senior und andere Doctores der Juristen Facul

ALIENAS LITERAS INSPICIENDI. 33

Facultät nach gunstiger Erwegung von Recht: und zwar
Auf die Erste Frage;

*I. Quæstion.
Ration. du-
bitandi.*

Ses wol das Ansehen hat/ als ob (1) die in denen an G.
abgelassenen heimlichen Briefen enthaltene Worte
vor sich injurios wären; massen ja darinnen einige Personen/
nicht allein durch die Nahmen Pilate und Herodis bedentet/
sondern auch scheinbarlich des Criminis repetundarum und
anderer ungebührlichen Bezeigungen beschuldiget werden:
Præsumitur autem animus injuriandi ex verbis quæ de
suâ naturâ injuriam præ se ferunt; nec simpliciter cre-
dendum injurianti, se animum injuriandi non habuisse
dicenti; 100.

*L. Si non convitii. §. C. de injur.
Clar. lib. 5. Sentent. §. injuria. n. 12.
Gail. lib. 2. obs. 106. n. 1.*

Et sunt verba prædicta injuriosa, cum pertineant ad 101.
contemptum & infamiam.

*L. 2. in pr. l. item 15. §. generaliter. 27. §. si quis 29. ff.
de injur.*

præsertim quia nomina maligna & crimina objecta sunt, 102.
etiãsi absenti;

Wesemb. p. 3. conf. 142. n. 22. cum allegg.

Licet etiã Scriptor passim impersonalibus modo ver- 103.
bis usus; juri tamen est conveniens: verba impersonalia
evomentem, neq; cujusquam mentionem facientem, te-
neri injuriarum, si modo ex indicis sufficientibus appa-
reat, in cujus personæ contumeliam verba illa injuriosa
prolata fuerint;

Harprecht. ad Inst. §. injuria. n. 141.

Berlich P. 5. Concl. 69. n. 45.

und (2) ebensals in heimlichen Briefen eines andern schimpf-
lich zu gedenden unerlaubet ist. Generaliter enim injuria 104.
E est

est quidquid in alterius contumeliam dicitur vel scribitur;

d. l. 1. pr. ff. de Injur.

L. 29. ff. eod.

105. Non ergo excusabit illud si quisquam obtendat, amicam fiduciam erga alterum tanquam in aurem dictum voluisse;

Mev. P. 5. Decis. 219. n. 4.

106. Dannenhero (3) wenn die Injurien aus heimlichen Briefen erweislich/ deshalb contra Scriptorem injuriarum actio competiret;

Vid. Everhard. de fid. instrum. c. 10. n. 67. sub. fin.

Et ex eo Höping. de Jur. Sigillor. c. 14. n. 93.

107. Da (4) dem Richter heutiges Tages frey stehet (umb so viel mehr hier/ da Collegia angegriffen zu seyn scheinen) auch in Injurien-Händeln per modum inquisitionis zu verfahren;

Carpz. Pr. Crim. qu. 96. n. 5. § seqq.

Ration. de-
sidenti,

☞ Jeweils aber dennoch (1) kein Wort in denen Briefen sublit. A. B. C. D. E. zu befinden/ welches vor sich notwendig einige Injuriam vel contumeliam importiret; und da gleich ein und anderes darinnen enthalten/ so etwa Nachdencken verursachen/ und übel ausgeleget werden könte/ doch (2) solche Briefe/ in gepflogener geheimen Correspondenz und gutem Vertrauen/ an den andern Advocatum, deme zu wissen nöthig gewesen/ wie die Sache lauffet/ geschrieben; wozu dann den Scriptorem officii necessitas, und der Vorsatz in ihrer beyden Clienten Sache vorsichtig zu procediren/ so gar / daß Er auch seine über diesem und jenen habende blosser Gedanden dem Collegen (und keinem andern) entdecket/ beswogen; und daher vernünfftig abzunehmen/ daß solches abs-

108. que animo injuriandi geschehen: Quippe ad probationem hujus, quod scilicet quis non habuerit animum injuriandi, non requiruntur exactæ & plenæ probationes, sed suffi-

fici-

ALIENAS LITERAS INSPICIENDI. 35

ficiunt conjecturæ & præsumptiones; circumstantiæ enim facti animum cuiusq; & an dolo malo quid factum sit, vel secus, declarant;

Moller. *Const. Saxon. 42. n. 30. p. 4.*

Berlich. *P. 5. Concl. 60. num. 9.*

Prædictæ verò circumstantiæ, quando nimirum scriptum fuit alteri quod scire intererat, & quidem ex officii necessitate, vel ex aliâ causâ non improbâ, utpote vigilantæ & curæ in gerendo negotio, excludunt animum injuriandi;

Mev. *P. 5. Dec. 219. n. 7. & seqq.*

at non competit actio injuriarum, nisi dolus & animus injuriandi adsit; quia nec injuria absque dolo & animo injuriandi committitur, sed ex affectu & proposito æstimatur, *per vulgat.*

L. illud 3. §. sanc. 1. & l. seq. ff. & l. si non 5. l. qui liberos. 9. C. de injur.

& multò minus competit actio injuriarum ex ejusmodi literis ad amicum solum scriptis; hinc enim clarè liquet scribentem non habuisse animum injuriandi;

Everhard. *de fid. instrum. c. 10. n. 67. sub fin.*

Höping. *cit. loc.*

Wey welcher Beschaffenheit (3) wieder den Quarenten / als welcher amico soli quæ scire referebat perscribens in terminis simplicis cogitationis, cujus poenam nemo patitur

L. 18. ff. de poen.

verblieben / so wenig accusatorie als inquisitorie mit Bestand was auszurichten; deficiente enim dolo delictum deficit, quod absq; dolo non committitur; hoc autem cessante inquisitio non est fundata: nec enim inquisitio contra aliquem formanda nisi de delicto constet;

Carpzov. *Pr. Crim. P. 1. qv. 16. num. 3.*

E 2

Mev.

Mev. alleg. loc. in fin.

Resolnt.
Ration. dis-
bitandi.

zumahl (4) wenn man die geschriebenen Worte auff's ge-
naueste examiniret/ dieselben also beschaffen/ daß die meisten
indifferenter, einige impersonaliter, und viele nur per mo-

15. dum consilii vorgebracht: verba autem indifferentia, quæ
possunt importare injuriam & non importare, in mitio-
rem partem accipienda, ut animus injuriandi non præ-
sumatur, sed probari debeat;

Martin. Uran Tom. 3. conf. 5. d. injuriis. n. 3. § 6.

Befold. p. 4. conf. 158. n. 34. ubi plur. alleg.

16. ita verba in injuriam & dedecus alicuius, etiam Principis
prolata, ubi sunt dubia & ambigua, variumque patiu-
tur intellectum, in benigniorem partem & ad delicti ex-
clusionem interpretari debemus.

Caball. resol. crim. cent. 3. cas. 235. n. 43.

17. ob verba impersonalia itidem, quando (uti nostro casu
de Pilato & Herode) non apparet in cuius contumeliam
prolata fuerint; à nemine quis conveniri potest.

Carpz lib. 2. res. 59. n. 13.

Heig. p. 2. qu. 31. n. 31.

18. & verba quæ possunt trahi ad casum licitum & illicitum,
magis ad licitum trahi debent.

Ant. Gabr. lib. 7. concl. 2. n. 25. cum alleg.

mit nichten aber solche Worte vor sich iniurios, wenzger das
raus eine imputatio Criminis reperundarum oder andere
Ungebühr (indeme ja niemand/ daß Er Geld genommen/
eo fine, ut quid faceret, quod ex officio aliàs facere vel
omittere teneretur, weder explicite noch implicite bezüch-
tiget/ noch auch jemanden was unanständig aufgebürdet wor-
den) zu inferiren/ sondern solche vielmehr dergestalt zu inter-
pretiren/ ut ubique excludatur animus injuriandi, qui in
dubio non præsumendus; daher (5) was pro ratione du-
bit.

ALIENAS LITERAS INSPICIENDI. 37

bit. 2. 3. & 4. angeführet/ allwo animus iniuriandi præsupponiret wird/ hieher nicht zu appliciren;

Als folget hieraus/ daß der Quærent aus denen heimlichen Briefen/ so er als Advocatus an seinen Collegen abgeben lassen/ keines weges iniuriarum belanget/ noch auch deshalb wider selbstn mit Zug Rechtsens inquisition angestellt werden könne.

Decisio.

Betreffende die Andere Frage;

II. Quæstion
Ration. du
bitandi.

Wöchte zwar vorgewendet werden/ daß (1) derjenige/ welcher besorget/ ob sey in einem Briefe was von seiner Person enthalten/ so ihm Schaden bringen könnte/ dergleichen Briefe licitè erbrechen und lesen mag;

119.

auch (2) regulariter einem jeden die erkundigten delicta dem Judici zu denunciiren de iure vergönnet ist;

Clar. Pr. Crim. lib. 5. qu. 7. n. 2.

Brunnem. Proc. Inquis. cap. 4. n. 26.

Wobieweiln aber (1. frembde Briefe wider des Correspondenten Wissen und Willen zu lesen und public zu machen/ so gar unzulässig/ daß auch ein solcher / quamvis prius resignatæ forent literæ ab eo ad quam spectabant, & tametsi non inimico vel adversario scribentis pandat, hoc ipso Crimen Falsi begehet;

Ration. de
cidendi.

Decian. lib. 7. cap. 17. n. 46.

Everhard. cit. loc. n. 65. vers. Secundus casus, usq; ad verba: per ea que scribit Bart.

Farinac. de Falsit. & Simulat. qu. 150. p. 4. n. 114. § 126. 122.

& si simul has ipsas ad Superiorem deferat, quò ejus animi contra innocentem ad iracundiam provocet, ipso iure infamis est;

Höping. alleg. Tr. cap. 14. n. 95. cum allegg-

und (2) dergleichen Crimen Falsi schwere Straffe verdienet: 123.

E 3

Vid.

Vid. Carpzov. *Pr. Crim. qu. 93. num. 79.*

- Refol. rat. dubi. 124. Hingegen (3) bey dem dubitando angeführten casu, iustus timor, damnum iniustum, & ut præcisè modò ex Literis legat quantum ad fugiendum damnum satis sit, itemq; reticentia ulterior præsupponeret wird; die denunciations aber (4) nisi ratione officii fiant, eben so wol Verantwortung nach sich ziehen;

Clar. *dic. loc. num. 12.*

Add. Manz. *Decis. 68. § 69.*

Decisio.

So erachten wir/das wider denjenigen/so geheime Briefe/ ohne des Correspondenten Wissen und Willen liefert/ und public machet/inquisitione zu verfahren/ und derselbe vielmehr zu bestraffen sey.

III. Quæst.
Rat. dub.

Was die dritte Frage anbelanget;

St man zu distinguiren/ob derjenige so einen Brief selbst entwendet/ oder ein Tertius, dem ein solcher Brief/ in Ansehung seiner/ bonâ fide zuhanden kommt/daraus was probiren wolle.

126. Priori casu ist der Brieff schlechter dinge verwerfflich/ und kan dadurch nichts probiret werden;

d. text. in l. si de possessione 20 C. de probat.

127. quia talis Surreptor non debet admitti ad probandum id, quod per crimen consecutus est;

Höping. *d. Tr. cap. 14. n. 87. cum alleg.*

128. Posteriori casu möchte zwar urgiret werden/ das der Brieff gleichwol vitio furti & falsi laborire/ quod autem initio vitiosum est, non potest tractu temporis convalescere; ex vulg. jur. reg.

Rat. Decid.

129.

Edemnoch aber/nachdeme secundum remonstrata ad I. Quæstionem auch aus heimlichen Briefen/ ubi de animo iniuriandi constat, einem Tertio iniuriarum Actio competiret; si modò non improbato modo notitiam earum

rum adeptus esset;

vid. Everhard. *alleg. loc. n. 67.*

Inmassen/ was den Tertium anlanget/ respectu seiner der ^{130. Refol.}
Brieff mit keinem vitio behafftet/die angeführte Regul auch ^{rat. dubit,}
de actu ab initio vitioso, quem tempus (quia non est mo-
dus inducendæ vel tollendæ obligationis) integrare ne-
quit, zu verstehen; der Brieff aber/ aus welchem ein Tertius
injuriam zu probiren intendiret/ an sich selbst/ præscin-
dendo à vitiosa contrectatione vel revelatione, keinen a-
ctum vitiosum mit sich führet:

So halten wir dafür/das zwar posteriore causa, ge: ^{Decisio.}
stalten Umständen nach/ auch entwendete Briefe, contra
Scriptorem probiren können.

In hypothesi aber/unsern Fall betrachtende/ ist bereits
Quæst. I. und II. deduciret/ das auch ein Tertius aus denen
Brieffen Quæstionis keine actionem behaupten könne/nach
auch Quærens die Brieffe zu recognosciren schuldig/sondern
vielmehr der propalator derverselben vorzunehmen sey.

Die Vierte Frage aureichende;

Et zwart nicht ohne/das derjenige welcher verba inju- ^{131. Rat.}
riosa wider andere ausgeschüttet/ und hernach vorgie: ^{Dubit,}
bet/ das es von ihm nicht animo injuriandi geschehen/ sol-
che seine Einwendung juramento zu erhärten verbunden.

Cothmann. *p. 1. resp. 18. n. 479.*

Coler. *decis. 161. n. 42. p. 1.*

Nachdeme aber/ nostro casu, verba per se injuriosa nicht ^{Rat. decis.}
anzutreffen; die ad I. Quæst. angeführten conjecturæ
auch vor sich zulänglich den Quærenten zu exculpiren/ quod
non scripserit animo injuriandi;

Vid. *Mev. p. 1. decis. 219.*

Hingegen das juramentum purgatorium, in dergleichen ^{132. Refol.}
Fällen alsdann erst zu aufferlegen ist/ si quis conjecturis ^{rat. dub.}
& in-

& indicii sufficienter probare nequeat, se non habuisse iniuriandi animum:

Berlich. *P. 5. Concl. 60. n. 10.*

Moller. *Const. Sax. 42. n. 31. verb. quod si praesumptio- nes & conjecturae ex facto pro eo sumi nulla o- mino possint p. 4.*

Decisio.

So vermeynen wir/ das dem Querenten in keinem punct seiner Verantwortung das Juramentum purgato- rium zu auferlegen.

Auf die Fünffte und Sechste Frage zu kommen;

V. & VI.

Quest.
Rat. dub.

Siehet zu dubitiren/ ob nicht der Quærent, zum wenig- sten wegen der in seinen abgelassenen Briefen begange- nen unbedachtsamen Beurtheilung eines und des andern/mit willkührlcher Straffe anzusehen.

Rat. Decid.

Wleine/ weiln er in solchen Briefen/ bloß seine Gedan- ken/bey sich ereigneter dieser oder jener Gelegenheit/ sei- nem Freunde/welchem daran gelegen gewesen/ in geheim ver- trauet; und damit/ in licitis & de iure non prohibitis ver-

133- sando, per suprâ deducta nichts verbrochen; cessante au- tem dolo & culpa, pœnam statuere incivile foret; ohne diß aber derselbe durch diesen Handel an 300. Thl. Schaden erlitten/ welches er/ dem Berichte nach/ semiplenè darthun kan:

Resol. rat.
dubit.

Decisio.

Als erachten Wir/ daß Quærenti in dieser Sache mit Recht keine Straffe zuerkennet werden könne; und falls er gleich aliquid culposi begangen hätte/ wegen des Verlusts an 300. Thl. wenn die semiplena probatio iuramento sup- pletorio bestärket würde/ die Straffe freylich zu mitigiren wäre. *B. N. W.*

SECT.

SECTIO II.

Tractans

CASUS LICITOS.

SUMMARIA.

1. Digressio ad casus licitos.	20. Sola taciturnitas hic non sufficit.
2. Quer. An omnis causa à dolo excuset.	21. 22. usq; ad 29. Quando tacens consentire videatur.
3. 4. 5. 6. 7. 8. Duriuscula aliquos tradita Dd.	30. Tacite consentientis Literas inspiciere licet.
9. 10. Rectus intellectus illius Brocardici Dd. A dolo quelibet fatua causa excusat.	31. Quando hoc procedit.
11. In licitis Brocardicum illud procedit, in illicitis neutiquam.	32. An & quando Fur excusetur dicens, se credidisse permissione Domini furium factum esse.
12. In turpibus dolus præsumitur.	33. Est hoc de Arbitrio Judicis.
13. Hæc præsumptio est juris.	34. Ex ipso facto etiam sumitur conjectura, quemadmodum declaratur exemplo.
14. In illicitis requiritur probatio cause justæ.	35. Illicita est inspectio si quis putet non probare ipsum Dominum, nisi is consentiat.
15. Quomodo in mediis.	36. Ex animo inspicientis censenda inspectio.
16. Jcti Tabor. judicium.	37. Ratihabitione Domini Literarum fit licita inspectio.
17. Applicatio ad Inspectionem Literarum.	38. Ratihabitione inducit mandatum & jussum.
18. Licetum est inspiciere alienas literas Domino expressè consentiente.	39. Fit Ratihabitione vel verbis
19. Non consentiens expressè non habetur pro consentiente.	

- vel factio.
40. Quando in Delictis ratihabito Mandato equiparetur, remissivè.
41. Dolus præteritus remitti potest.
42. Fur non evitat pœnam, licet Dominus rei furto ablatæ dicat, suo consensuram esse ablatam, nisi quædam indicia hujus alleget.
43. In furto qualicum est Rei publ. jus vindictæ.
44. Furtum est delictum privatum, sed hodie publice vindicatur.
45. Aliud exemplum in vulnere scipsum.
46. Ex pro derelicto abjectione colligitur consensus tacitus.
47. Pro derelicto habens censetur tradere & donare, si occupans animum cognoverit.
48. In dubio res suas nemo jactare censetur.
49. In habitatione pro derelicto voluntas & factum simul requiritur.
50. Num hic usucapio requiratur.
51. Litera aliena abjecta licet, nisi à Domino reversa pro-
- derelicto habita, ante tempus usucapionis non sunt inspicienda.
52. Absq; animo pro derelicto habendi projectas literas non licet inspicere.
53. Non amittitur Dominium per amissionem invitam.
54. Non reddens Literas inventas furtum committit.
55. Obligatio rem alienam inveniens.
56. Pœna non reddentium res inventas remissivè.
57. Quid facere debeat inventens Literas alienas.
58. Si in obscuro sit cui reddenda litera, quid fieri soleat.
59. Literas alienas in ignem projectas non licet extrahere.
60. Laceratis à Domino Literis licet colligere frustra. (sic.)
61. Quid eo casu velint Morali-
62. Digressio ad casus invito Domino factæ Inspectionis.
63. Princeps subditorum suorum Literas liberè inspicit.
64. Solet Princeps ordinare quid velit circa Literas fieri.
65. Limitationem Molina hic non admittimus.
66. Imperium solutum pro lusu-

ALIENAS LITERAS INSPICIENDI. 43

- bitu non restringendum.
67. Quid de literis exteriorum sentiendum.
68. Litera dicuntur Legati.
69. Princeps subest Juri Gent.
70. Rhythmus German. de Legato morte interempto.
71. Tradita Juri Gent. variis circumstantiis mutationi sunt obnoxia.
72. Præceptum Jur. Gent. de non violandis Legatis eos solum obligat ad quos missi sunt.
73. Quid observandum Legato alterius Principis ad quem non missus est provincias transeunti.
74. Princeps in sua Provinciis qualescunq; Literas inspicere potest.
75. Et quidem ex Jure regiminis universæ publicæ Rei.
76. Id Magistratus inferiori ex rationabili causâ licitum.
77. Cum limitatione tamen.
78. Competit hoc etiam Superioribus Religiosorum in literis suorum subditorum.
79. Et Dominis circa literas Vassallorum.
80. Itemq; Duci Militum.
81. Militibus prohibita omnis correspondentiâ.
82. Punitur Præfectus Castrorum tanquam Correat non intercipientis suorum Literas.
83. Captivi absq; præscitis Præfecti literas nullas emittere possunt.
84. Laudatur Præfectus intercipientis Literas suorum.
85. Burgeri judicium de super.
86. Hostium litera a quovis intercipiente.
87. In hostem non committitur dolus malus sed bonus.
88. Quascunq; res hosti interciperi licitum.
89. Non intercipientis hostium literas dum potest committit Crimen Laesæ Majestatis.
90. Exemplum speciale interceptarum literarum.
91. Non hostium literas ad hostes directas interciperi quando liberum.
92. Literas diffidatorias quis licite tollit & inspicit.
93. Que sint literæ diffidatorie.
94. Quomodo diffidatores puniantur.
95. Pari pena afficiuntur Scriptorum talium literarum.
96. Ratio cur ab omnibus ex-pulo

- pulo inspici possint.
97. Privatus potest literas licite aperire & inspicere ex quibus damnum aliquod juste praesumit.
98. Vacat enim dolo & culpa.
99. Ob defensionis rationem.
100. Cicero aliquando alienas literas reliquit.
101. Judicium Hōpingi de hac resignatione.
102. Uria literas inspicere licet.
103. Sed tantum modo ex literis ejusmodi legendum, quantum sit satis ad effugiendam injuriam.
104. Parentes liberorum suorum literas juste inspicunt.
105. Sanguinis ratio remouet praesumptionem injuriae.
106. Quousq; in Consanguinitate non praesumitur animus injuriandi.
107. Tria tempora Parentum Imperii.
108. 109. 110. Quid in primo, secundo, tertio tempore.
111. Approbat hanc distinctionem Dr. Pufend.
112. Ex sola vi auctoritatis patris non licet semper Parentibus liberorum literas inspicere.
113. Mitius agendum cum Parentibus etiam illicite inspicentibus literas liberorum.
114. Maritus literas Uxoris licite inspicit, non contra.
115. Gaudet Maritus in societate conjugali singulari Prerogativa.
116. Uxor subest marito.
117. Facto non omnino proeretico inspicens literas an quid committat.
118. Alia est ignorantia merae privationis, alia praevae dispositionis.
119. Quid sit Error.
120. Ignorantia vel est vincibilis vel invincibilis.
121. Ex vincibili ignorantia inspicens literas non facit impune.
122. Error injustus non excusat a culpa.
123. An per rusticitatem inspicens literas licite hoc faciat.
124. Quando excusetur ex causa invincibili inspicens literas.
125. Quid censendum de ignorantia voluntatem vel concomitante vel consequente.
126. Quo-

ALIENAS LITERAS INSPICIENDI. 45

<p>126. <i>Quomodo intelligendi Dd.</i>
 <i>tradentes ex inadvertentiâ</i>
 <i>& errore licitè inspici alie-</i>
 <i>nas literas.</i></p> <p>127. <i>Dubitandi an ad se perti-</i>
 <i>neant literæ quod facien-</i>
 <i>dum ?</i></p> <p>128. <i>Consilium Ulpiani.</i></p> | <p>129. <i>Rejiciuntur casus aliquot</i>
 <i>à pleriq; Interpretibus ad-</i>
 <i>missi.</i></p> <p>130. <i>In alienis ne simus curiosi.</i></p> <p>131. <i>Regula Juris.</i></p> <p>132. <i>Mitius tamen puniendi di-</i>
 <i>ctis specialibus casibus inspi-</i>
 <i>cientes literas alienas.</i></p> |
|--|--|

APH. I.

TRadidimus hæc, quid circa inspectionem a-
 lienarum literarum dolosè factam juris sit; vide-
 amus nunc, quibus modis excluso omni dolo lite-
 ras alienas inspiciere licitum sit.

II.

Sed, anne secundùm vulgatum illud Brocardicum
Dd. A dolo qualibet etiam injusta, fatua & be-
stialis causa excusat ? quod munitum volunt L.
igitur. 12. §. generaliter 3. ff. d. liberal. caus. & L. inter omnes
46. §. rectè 7. ff. d. furt. Putamus, traditum illud inter ea
 referendum, quæ a Veteribus Interpp. passim duriore
 & rudiore loquendi more prolata; quibus non absimi-
 lia sunt: *Defensionem ne Diabolo quidem denc-*
gandam esse; quod Christiano homine indignum &
 vix tolerabile benè judicat Meier. in *Colleg. Jurid. Argent.*
d. Appellat. th. 8. Itemque Nevizani plurima Paradoxa,
 in quibus: *Reprehendere Fictos esse peccatum in*
Spiritum Sanctum: Propter necessitatem pos-
se nos uti arte magicâ ad fugandam tempesta-
tem.

7. *tem.* Et vulgaris illa traditio: *De Jure Cívili licitas esse incantationes magicas in bonum finem adhibitas, ex L. eorum, 4. C. d. Malefic. §*
8. *Mathemat.* Item illud: *Eos qui Legum Doctõribus Privilegia Immunitatis, non tantum quoad Munera sive Onera personalia, sed etiam quoad Patrimonialia sive realia eripere, vel quavis ratione labefactare conati fuerint, ut Sacrilegos excommunicandos, § exilio deportationis subjiendos esse; vid. Klock, d. Contribut. c. 15.*
9. *n. 121.* Et plura ejusdem farinae. Est ergò prædictum Brocardicum cum sanã Interpretatione accipiendum, ne ipsum potius barbarum & bestiale audiat. Si enim tam crude & sine discretione admitti deberet, uti vulgò allegari solet, nullum ampliùs crimen plectendum foret. Nam quotus quisque reorum adeò stupidus est, qui ad excusandum crimen ne injustam quidem vel fatuam & bestialem causam obtendere queat.

III.

10. Quare ad rectam applicationem illius Brocardici distinctione opus est, inter *facta per se licita, illicita § media.* In *licitis* dolus nunquam præsumitur, sed probandus est; neque enim delictum committere, aut poenam mereri censetur, qui facit aliquid jure permittente. *L. Gracchus, 4. ad L. Jul. d. Adulter.* adeoque in talibus Brocardicum illud simpliciter admittimus. At
nulla :

nulloatenus *in illicitis*, multoque minus in probris na- 12.
 turâ turpibus, *L. probrum. 42. ff. d. V. S.* Quippe in iis do- 13.
 lus semper præsumitur, *c. qui contra 82. d. R. J. in 6.* quæ
 præsumtio est juris, & pro legitima habetur, eiq; statur
 donec probetur contrarium; *Gail. d. Pac. Publ. Lib. 1. cap. 14.*
7. n. 12. & 13. Blum. Process. Cameral. Tit. 29. n. 49. proinde,
 qui rei illicitæ dedit operam, non excusatur allegatione
 qualis qualis causæ, sed demùm probatione causæ iustæ.
L. si non convitiis. C. d. injur. Bargal. d. Dol. Lib. 6. reg. 13. n.
13. & seqq. Alciat. Reg. 3. præsumpt. 30. n. 6. Peck. ad d. e. 82.
d. R. J. in 6. n. 3. In medijs verò factis, quo referimus 15.
 Inspectionem alienarum Literarum, iterùm distin-
 guendum, an ob aliquam accedentem circumstantiam,
 veluti quòd inspectio fiat invito Domino, vel in ipsius
 præjudicium, illicita fiant & prohibita sint, nec nè. Pri-
 ore casu rursus iustæ causæ allegatio & probatio simul
 requiritur; *L. doli verbum. s. pr. ff. d. serv. corrupt. L. 1. §. fin.*
ff. de Abig. Posteriore demùm casu, quia factum illicita
 incidit, qualiscunq; etiam causa à dolo non apparen-
 te nec præeunte excusabit. vid. Tabor. *Armamentar. Ju-*
stin. cap. 2. §. 7. ubi interpretando *d. L. 12. §. 3. ff. d. Liber.* 16.
caus. & L. 46. §. 7. ff. d. furt. demonstrat, sententiam tam
 barbaram, ut nimirum Brocardicum illud simpliciter
 & indifferenter intelligi debeat, Ulpiano placuisse non
 potuisse.

IV.

His ita præfinitis, jam ad dijudicandum licitos mo- 17.
 dos inspiciendi alienas Literas benè attendendum, utrùm
 inspectio Literarum fiat Domino volente vel invito. Si
 volente, & quidem voluntate vel expressâ vel tacitâ seu
 præsumtâ, cum volenti non fiat injuria, proculdubio
 inspectio licita erit. Sin in vito, videndum porrò, an fa-
 ctum inspectionis omninò præreticum, vel non omni-
 no pro-

no proæreticum sit. Illo casu, ut licita sit inspectio rationabilis subsit causa, cur sine Domini consensu aperiantur Literæ, necesse est: Hoc, probabilem habeat simplicitatem, absitq; ab omni astutiâ, vafritie & culpâ. Et huc respicient omnia, quæ in sequentibus de licità Inspectione dicentur.

V.

18. Si igitur, expresso Domini Literarum consensu interveniente, bonâq; ipsius voluntate inspicias quæ scribat, aut ad ipsum scripta sint, vel ipso certis signis annuente directas ad se vel alium Literas aperias & legas, tutissimè ita licebit inspicere. Non dicetur autem inspectio facta de voluntate & permissione Domini ex eo, quod Dominus sciens & animadvertens inspicere Literas
19. illud non prohibeat: Quia non expressè consentiendo habetur pro non consentiente; forsan enim ipsi verecundia erat non prohibere; *arg. L. si quis cum sciret 91. ibi-*
20. *que Gloss. & Dd. ff. d. furt.* Sola verò taciturnitas Domini non inducit consensum, nisi alio præsumptio concurrat. *Dn. Herold. d. Ratificat. p. 330. n. 3.* Tacens quippe in præjudicialibus non habetur pro consentiente, *ex vulg. scit.*
21. Distinguendum tamen inter Taciturnitatem simplicem & cum facto aliquod externo conjunctam. Quod ad prius, refert, an quis contradicendo factum impedire potuerit, an verò non potuerit: illo casu præsens & sciens,
23. & nihilominus tacens, consentire videtur; Sic si quis præsens patiatur alium pro se fide jubere mandasse censebitur. *L. si fidejussor. 6. C. Mand.* Semper enim qui non prohibet pro se intervenire, mandare creditur. *L. 60. ff. d.*
25. *R. 7.* Similiter is contra quem sententia lata est, si tacet & non appellat, consensisse videbitur, *L. ab eo judicato. 3.*
26. *C. quomod. & quand. jud. sent.* Ita, si quis aditans allatas sibi

ALIENAS LITERAS INSPICIENDI. 49

fibiliteras alterum recipere, aperire & legere pateretur, dum sine difficultate & molestiâ impedire posset, cense- retur tacite consentire : Hoc verò casu, si v. gr. Te præ 27. sente alter ad Te pertinentes literas reciperet, & ita se componeret, ut ab apertione & lectione impedire non posset, non videreris Tu licet taceres consentire, quin potius Tua taciturnitas contradictioni assimilaretur. Dyn. *ad c. 27. § c. 44. d. R. f. in 6. Hartm. Pistor. lib. 2 qu. 7. num. 28.*
 4. Quod ad posterius ; si nimirum ultra Taciturnitatem aliquis actus positivus accederet ; v. gr. si Tu porrigeres adstanti literas ad Te datas, ostendendo, quid Tibi scriberetur, licet taceres, hoc ipso tamen tacite in inspectionem consentire censereris. Dicitur enim tacens consen- 29. tire, si factum ejus aliquod consensum arguens accedat ; ut est exemplum in acceptatione vel subscriptione lite- rarum, *L. Fidejussor. 26. §. pater. 1. ff. de Ping.*

VI.

Absentis etiam literas ex tacito seu præsumpto ipsi 50. us consensu inspicere licet ; Herm. Bufenb. *Medull. Theol. moral. lib. 5. cap. 3. dub. 2. n. 2.* Francisc. Burdon. *Moral. Tom. 2. p. 1. res. 50. n. 9.* Molin. *de Just. & jur. Tr. 4. Disp. 36 n. 4.* De- 31. bet autem hæc præsumptio rationabilis esse, proveniens ex conjecturâ nobili & probabili ; ut quis credat Domi- num Literarum Inspectionem permissurum : utpote, quando inspiciens est Consanguineus vel intimus Ami- cus Domini literarum : arg. *l. inter omnes. 46. §. recte 7. ff. de Furt.* Nec enim furi dicenti, se credidisse Dominum rei 32. ablationem permissurum, creditur ; cum contra talem assertionem adsit Juris præsumptio, quod nemo præsu- metur suum jactare ; nisi suæ credulitatis aliqua verifi- milia afferat indicia, ut putâ familiaritatem præceden- tem, vel alia ; Farinac. *Criminal. quæst. 147. n. 152.* Quando 33. G verò

- verò hæc credulitas dici possit probabilis, vel non, ut excusetur inspiciens, in Judicis est arbitrio. Menoc. *de A. 7. Q. lib. 2. cas. 298. n. 2.* Et sumitur aliquando ex ipso facto
34. Domini literarum præsumtio taciti ipsius consensûs. Sit exemplo; Si Titius literas ad Sejum promovendas mitteret Sempronio, sub sigillo, ut dicunt, volante, per rationabilem conjecturam ei licentiam permittit hæc literas legendi; quod Titio permittere integrum est, quoad Dominus manet literarum; *add. seqq. aph. 8. b.* Literis autem per Tabellarium vel Procuratorem ejus ad quem mittuntur missis, tametsi sub sigillo volante ad manus Sempronii venientibus, cessat illa conjectura; siquidem eo casu is ad quem missæ sunt literæ etiam ante receptionem earum Dominus est; *per ea quæ suprâ dicta sunt cap. 1. aph. 4. n. 26.* adeoq; hocce casu Sempronio literas ad Sejum directas etsi maxime apertas inspicere non lice-
35. ret. Sed si Sempronius putet Titium non probaturum Inspectionem, cum tamen Titius vellet, committit ni-
36. hilominus Stellionatum; *arg. l. 46. § 8 ff. de Furs.* Nam etiam si quid justum reipsâ est, sed ab eo fit, qui omnibus expensis injustum id existimat, fit vitiosum. *Grot. de J. B. & P. lib. 2. cap. 23. §. 2. n. 1.*

VII.

37. Purgatur tamen vitium, si scribens, vel ad quem scriptæ sunt literæ, pro tempore quo alteruter Jus habet
38. in literas inspectionem rati haberet; inducit enim rati habitio mandatum; *l. Semper. 60. ff. de R. J.* imò tacitum jus-
39. sum; *L. si quis. 25. §. Sed. si. 7. ff. de acquir. hered.* Et quidem si hoc fiat vel verbis, v. gr. placet mihi, bene factum est, Germ. Es hat nichts auf sich; vel facto ipso; si Dominus literarum non indignaretur sciens inspectas esse, vel
40. literis dissigillatis sibi traditis nihil conquereretur. Et licet.

ALIENAS LITERAS INSPICIENDI. 51

cetaliâs in Delictis ratihabitio certo demùm modo man-
 dato æquiparetur: vid. Carer. *Præf. Crim. Tract. de Homi-*
cid. §. sequitur de ratum habente. Dn. Herold. *de Ratificat.*
cap. 3. de Oblig. ex Delict. n. 9. cap. 4. n. 103. & seqq. Hoc tamen
 delicti genus, inspectionis scilicet, ita est comparatum, ut
 hîc interesse publicum non tantoperè concurrat. Cùm 41.
 ergò dolus præteritus remitti possit, & ratificatio exclu-
 dat dolum, Domino Literarum Inspectionem ratifican-
 te, adeoque suo ipsius interesse renunciante, tollitur o-
 mnis Reatus. Aliter in aliis delictis, e. gr. in Furto; in quo 42.
 licet Dominus rei, furto ablatae dicat, rem suo consensu
 esse ablatam, non creditur hoc ipsi, ne furti accusatus pu-
 niatur: nisi Domini assertio aliis indicis adjuvetur; utpo-
 te amicitiae, consanguinitatis, exiguitatis rei furtivæ, &
 similibus. Vid. Berlich. *P. 5. Concl. 44. n. 59. & seqq.* Menoch.
de A. J. lib. 2. cas. 298. n. 8. Mascard. *de Probat. lib. 1. concl. 34.*
n. 23. lib. 3. concl. 1132. n. 3. quia in dubio præsumitur, quod
 Domino invito sit factum. Undè ex tali delicto quæsi 43.
 tum est jus vindictæ Reipublicæ propter offensam sibi
 factam; quod non potest Dominus publico auferre, di-
 cendo suâ voluntate esse commissum, nisi concurrat ali-
 qua præsumtio ex quâ hoc verisimiliter credi posset;
 Gomez. *Tom. 3. var. resol. cap. 5. n. 2.* Licet enim furtum de 44.
 licitum privatum sit, hodie tamen ceu publicum publicè
 vindicatur. Simili modo, vulnerans seipsum non evadet 45.
 impunis, licet factum hoc suum maximè rati haberet;
 quin potius eadem pœnâ afficiendus quâ puniendus es-
 set, si alterum vulnerasset; Menoch. *de A. J. Qu. lib. 2. cas.*
284. n. 22. cum alleg. quamvis Farinac. *Crim. qu. 128. n. 44.*
 adducat Joann. Andr. *in Addit. ad Speculat. ponentem,*
 quæstionem, an vulnerans seipsum puniatur pecuniariâ
 pœnâ statuti contrâ percutientem aliquem? dicentemq;
 quod

quòd licet Richar. Mal. testetur; Paduæ fuisse contrarium servatum in quodam Advocato, qui pudore æris alieni volens se occidere se vulneravit, quia fuit punitus pœna statuti imposita vulneranti aliquem: atamen non bene hoc factum existimantem; cum debuisset tantum ab officio removeri & à Matriculâ Advocatorum; Farinac. *alleg. loc.* quod ad cætera plausibilia, sæpè parum utilia, Farinatii referimus.

VIII.

46. Colligitur porrò consensus Domini Literarum, si à Domino projectæ seu pro derelicto habitæ sint Literæ, eâ nimirum mente ut eas in Dominio suo habere nolit; 47. *arg. §. quâ ratione. 47. §. d. R. D.* quia earum abjectio vim tacitæ cujusdam traditionis sive donationis habet; *L. 1. L. si id quod §. ff. pro derelict. L. quod servus. 36. ff. d. stipulat. servor.* si modo occupans sciat Literas à Domino pro derelicto habitas fuisse; *L. pro derelicto. 2. pr. ff. pro derelict.* quippe in dubio isthæc voluntas non præsumitur; cum 48. nemo rem suam temerè jactare censeatur. *L. cum de indebito. 25. in pr. vers. qui enim solvit. ff. d. probat.* adeoque hic nuda voluntas Domini, se velle amissas literas, non 49. sufficit; nuda enim voluntate Dominium non amittitur; *L. si quis 17. §. 1. ff. d. acquir. poss.* Sed simul factum Literas abjicientis & ita pro derelicto habentis omninò requiritur. vid. Ludwel. *in Commentar. ad d. §. 47. n. 2. §. d. R. D.* Videtur autem, Literas verè pro derelicto habitas prius esse usucapiendas quàm ab occupante licite inspici queant; *per text. L. id quod. 4. & L. si id. §. ff. pro derelicto.* Sed respond. Leges istas tunc procedere, si abjiciens Literas non erat Dominus; tunc enim usucapi debent, & titulus pro derelicto sufficiens est ad usucapionem; vid. Mynsing. *ad d. §. 47. n. 4. & Manz. n. 3. d. R. D.*
- Sequi.

ALIENAS LITERAS INSPICIENDI. 53

Sequitur indè, Literas alienas bonà fide quæsitas, nisi 51.
 scientificè liqueat à Domino animo non habendi ar-
 pliùs abjectas esse, antè elapsùm tempus usucapionis
 non esse inspiciendas. Multo minus verò inspicere lice- 52.
 bit Literas à Tabellariis ob instans fortè periculum ex-
 cussionis à prædonibus, vel quibusvis aliis projectas,
arg. L. qui levande 9. ff. ad L. Rhod. vel sine periculo etiam
 ab alio, incio Domino, abjectas, vel ab ipsomet Domi-
 no casu amissas: quia per amissionem involuntariam, 53.
 Dominium non amittitur; *S. fin. J. d. R. D.* & qui inven-
 tas literas non reddit ei ad quem pertinent, furtum com 54.
 mittit. *C. si quid invenisti XIV. qv. 5.* Tenetur quippe is, qui 55.
 rem nostram habet in suâ potestate, efficere quantum
 in se est, ut in nostram potestatem veniat. *Grot. d. J. B.*
& P. Lib. 2. cap. 10. §. 1. n. 2. Quomodo verò puniri de 56.
 beat Inventor rei alienæ eam non restituens; vid. *Car-*
pov. Crim. qv. 86. Tutissimè autem & honestissimè fa- 57.
 cit inveniens literas alienas obsignatas, ignorans eum ad
 quem sunt inscriptæ, dubitans tamen an sint pro dere-
 licto habitæ; si publicè per Præconem inventionem in-
 dicet, aut libellum publicè propositum, valvis curiæ ali-
 ove loco, ubi frequenter homines solent confluere, affi-
 gi curet, & se paratum Domino verò literas reddendi of-
 ferat, juxtâ consilium Ulpiani in *L. Falsus. 43. §. proinde. 8.*
ff. d. Furt. Sicut hoc etiam extra casum inventionis, ubi 58.
 in obscuro est quem in fronte gerant literæ, vel etiam
 indifferenter, per schedulam affixam Tabulis ad Ædes
 cursorum publicorum, sive ut vocant, Postarum obser-
 vari solet. At verò, si in ignem fortè projectæ forent, 59.
 literæ ut comburerentur, non licet eas extrahere & le-
 gere; vid. *Herm. Busenb. Medull. Theol. moral. Lib. 5. cap. 3.*
sub. 2. Eum enim in finem projectæ sunt, ut ne in alicu-

60 jus venirent noticiam. Aliud, si literæ à Domino essent dilaceratæ & projectæ; licebit enim eo casu recolligere frustra, & junctis partibus legere literas tamquam pro
 61. derelicto habitas. Volunt tamen Moralistæ, Te ex charitate teneri non manifestare secretum in istis ita relictis & restabilis literis contentum; siquidem revelans ejusmodi secretum (cujus noticiam etiam justè acquisivit) contra justitiam peccet, si intelligat audientes ea notitiâ usuros ad damnum injustè inferendum; post Laymann, Busenb. *cit. loc. n. 6.*

IX.

62. Ei ita voluntate Domini legatur Literæ; sequitur nunc dicere, quâ ratione invito quandoque etiam Domino, tum ex facto inspicientis *pro aetico*, tum ex *non omnino pro aetico* licitè inspiciantur.

X.

63. Nullum est dubium, quin Princeps, non urgente licet necessitate publicâ, ex potestate in caput subditi, cuius vigore ipsi in omnes actiones subditorum inquirere, moresque ipsorum disponere & dirigere integrum est, subditorum suorum literas, pro lubitu, sive tectæ sint, 64 sive apertæ, inspicere possit. Unde aliquando solet edici, ne literæ mitantur aut recipiantur nisi inspiciente eas
 65. Principe, vel ejus ministris ad id Deputatis. Nec admittimus hîc limitationem illam Molinæ *d. Just. & Jur. Tract. 4. Diss. 36. n. 5.* hos Ministros, si certò scirent in aliquibus literis nihil contineri, quod præjudicium afferre posset Reipublicæ, cernerentq; periclitari alicujus famam, si ulterius in eis legeretur, teneri desistere ab eâ lectione, transireq; ad aliud: cum legere eas literas solum sit licitum, quantum sit satis ut bono communi prospiciatur. Siqui-

ALIENAS LITERAS INSPICIENDI. 35

Siquidem summum illud soluti Imperii Axioma ejus-
modi restrictiones non patitur. Sed licetne Principi non
subditorum & exterorum etiam literas inspiciere; sive
eas quæ in provinciâ suâ manere, sive eas quæ ditiones
suas modo transire debent? Videtur, quod non liceat:
sunt enim literæ Legatorum instar; Menoch *d. A. F. Q. 68.*
cas. 311. n. 12. Höping. *d. Jur. Sigill. cap. 14. n. 42. cum alleg.*
Legatos autem non esse violandos vulgare est scitum
juris gentium; cui proculdubio Princeps etiam suberit.
Liceat huc apponere lepidum sanè Rhythum Viri cu-
jusdam ad elegantiam literatissimi, de Legati interem-
ptione:

Mein König schickte mich in ein berühmtes Land;
Ich hoffte frey zu seyn von aller Bölder Hand;
Mein hoffen war umsonst/ der Tod hat mich erschlagen;
Der Flegel mußte nicht was die Juristen sagen.

Verum, præterquam quod literæ nimis improprie & 71.
per analogiam duntaxat Legatorum nomine veniant,
licet hoc in thesi concedamus, literas jure gentium invi-
olabiles esse, quin tamen hoc traditum, prout alia juris
naturæ & gentium, in hypothesi, variatis nimirum cir-
cumstantiis, circumscribi & mutari possit nemo est de
Scholâ Jurorum qui ambigat. Quid, quod ea etiam quæ 72.
de vi Legatis non inferendâ traduntur, non aliter intelli-
genda quam quod eum saltem obligent ad quem missa
est Legatio; nec pertinent ad eos, per quorum fines non
accepta veniâ transeunt Legati, vid. *Grot. d. F. B. & P. L. 2.*
cap. 18. S. 5. n. 1. Ideoque, cui Legato per alius Provinciæ 73.
limites proficiscendum est, exploratum esse debet, an
Princeps ille amicus sit, vel hostis sui Domini; item, an
ditio illa bellis sit implicata: utrobiq; satius est, aut fide
publicâ se communire, & transirû veniam petere, nec
prius

prius se committere itineri, quam probè si cautum sit à Principe per cujus ditiones iter est agendum, aut certè clandestino illud suscipiendum, præsertim si sine spe fidei publicæ transeundum sit. Jo. à Chokier *d. Legat. cap. 74. 40. p. m. 95.* Quantò ergò minus literæ veri Legati personam gerunt, tantò magis hoc etiam in iis obtinebit; & consequenter Principi in suis Provinciis qualescunq; advolantes vel transeuntes Literas inspiciere licitum erit. Studiò hic intactam relinquimus Regalis illius juris Curforum publicorum, sive, ut vocant, Postarum singulararem vim & efficaciam; siquidem qualescunq; literas exteras, tametsi extra directionem Postarum constitutas, ex jure Regiminis universæ publicæ rei Principis arbitrio submittimus.

XI.

76. Magistratui itidem inferiori, ex rationabili causâ cavendi sibi ab injuriis & insidiis si nimirum justè præsumat literarum contenta bono publico præjudicare, literas qualescunq; intercipere & inspicere licet; Leonhard. Less. *de J. & J. lib. 2. c. 12. dub. 18. n. 133.* Herm. Busenb. *Medull. Theolog. Moral. lib. 5. cap. 3. dub. 2. n. 1.* Et eo causa locum facimus limitationi illi Molinæ. *alleg. loc. in præc. aph. n. 65.*

XII.

78. Superior quoq; Religiosus & Prælatus Literas suorum subditorum (dummodò non mittuntur ad Superiorem majorem, vel talem quem statu eximant, nee ab eo veniant) licite aperit & inspicit; sive ex Religionis statuto aut consuetudine; sive ex suspitione probabili, quòd mali aliquid contineant. vid. Herm. Busenb. *cit. loc. n. 3.* Escob. Peirin *de Relig. Tom. 1. qu. 2. cap. 1.* Molin. *de J. & Jur. cit. loc.* Lessius *de J. & J. lib. 2. cap. 12. dub. 18. n. 131.* Barbof. *ad c. 33. X. d. Off. Jud. deleg. n. 3.* Höping. *cit. loc. num. 84.* Ita etiam

ALIENAS LITERAS INSPICIENDI.

etiam Dominis Vasallorum suorum literas aperire & legere fas est; Franc. Vivius. *decis. 62. n. 8.* Joan. Aloyf. Ricc. *Part. 5. Decis. collect. 1929.* Nicol. de Passer. *d. Script. priv. Lib. 3. dub. 1. n. 22.* conf. Ozor. *Inst. Moral. Lib. 13. cap. 31. p. 3.* Et Dux Militum Literas subjectorum suorum liberè inspicit; præprimis tempore Belli. Prohibita enim est militibus omnis commutatio Literarum, sive, ut vocant, Correspondentia, sub pœnâ capitali: Welcher Officier und Soldat mit dem Feinde / es sey mündlich oder schriftlich / an was Orth und Stelle er wolle / correspondiret / soll am Leben gestraffet werden. vid. Churfürstl. Brandenburg. Kriegs-Recht *Tit. 8. Art. 43.* Item/niemand soll sich unterfangen einige Brieffe anzunehmen / oder fortzuschicken / ohne in Gegenwarth des Capitains / der sie erst visitiren / und bey dem Admiral oder Vice-Admiral abgeben sol/bey Vermeidung des Galgens. Churfürstl. Brandenburg. See-Kriegs-Recht *Art. 24.* Et quod speciale est, si Præfectus Castri resciat, Literas cum hoste commutari, eas verò non intercipiat & aperiat, tanquam conscius & correus eandem pœnam incurrit. Churfürstl. Brandenburg. Kriegs-Recht *ad Tit. 8. Art. 43. in not. n. 2. ubi additur n. 4.* Eben der Ursache halber ist auch Herkommens im Kriege / daß derer Gefangenen Brieffe nicht müssen von denen Gefangenen selbst versiegelt / und an deren Parthey übersandt / sondern dem Gouverneur des Orths zugestellt / und von demselben gehöriger Orthes dresiret werden; und welcher Gefangener deme zuwider handelt / ist / Kriegs-Raison nach / einem Verwäther gleich zu straffen. Mereturq; laudem Præfectus Castri, aperiendo literas ad suos praesidiarios milites transmissas; Joach. Burger. *Singular. observat. jurid. polit. militar. cent. 4. obs. 13.* Deducit hoc sequentibus verbis suis formalibus: Denn ob zwar sonst nach gemeinen

H

beschrie-

beschriebenen Rechten verbotthen/ daß einer dem andern seinen Brieff erbreche und durchlese / und dergleichen resignation ordinarië für eine falschth gehalten werde/ juxta allegata Danhouderi in *pr. Crim. c. 122. n. 19. & 20.* (qualiter hoc admittamus *vid. supr. c. 2. Sc. E. 1. aph. 4. n. 16. & seqq.*) So castiret doch diese prohibition, wenn die Brieffe in Kriegszeiten von verdächtigen und feindlichen Orten herkommen/ auff welchen Fall einem jeden vorsichtigen Commendanten nicht alleine unverbotten/ sondern auch seiner Pflicht & Schuldigkeit obliegen thut / dergleichen Brieff obgescheuet zu intercipiren/ zu eröffnen und durchzulesen / weil man sich in Kriegszeiten Händeln nimmer allzuwohl vorsehen kan; Et regulariter nullum adversus fraudes & insidias firmitus munimentum sit, quam provida & sapiens diffidentia; Gestalt dergleichen Behutsamkeit und vorsichtige diffidentia an einem Commendanten mehr als eine unbedachtsame Securität zu loben stehet. Idem *alleg. loc. citat. 1. obs. 88.*

XIII.

36. Imò Literas hostium cuivis intercipere & legere
 37. licitum; *vid. Franc. Pfeil. cons. 195.* Nam non committitur dolus in hostem, sui periculi vel damni vitandi & avertendi causa adversus eum quid moliendo; cum non sit conceptus in detrimentum alterius, sed saltem in defensionem concipientis. Non ergo est malus, sed dolus bonus, & solertia potius laudanda; *L. 1. ff. d. dol. mal.* Obtineteque hic illud: *Dolus an Virtus quis in hoste*
 38. *requirat?* Quin hosti alias etiam res intercipere licet; *vid. Churfürst. Brandenb. Kriegs. Recht in not. ad Tit. 8. n. 43.* Ubi proponitur Quæstio; Ob man die Waaren und Sachen/ so dem Feinde zugesandt werden/ gehören aber denen so unsere Freunde / oder doch unsere offenbahre Feinde nicht

ALIENAS LITERAS INSPICIENDI. 59

nicht sind / interciperen und confisciren möge? Et tantum
 abest, ut hostium literas non liceat interciperere, ut etiam 89.
 is, qui curat vel permittit Literas ejusmodi transire, cum
 prohibere vel interciperere possit, Crimen Læsæ Maieſta-
 tis incurrat; Decian. *Tr. Crim. L. 7. cap. 13. n. 21.* Rosenth.
d. Feud. cap. 10. concl. 19. n. 5. Notat speciale exemplum 90.
 quo Cæsariani in Bello Polonico Literas S. R. ab B. G. de-
 ſtinatas, arithmeticis quibusdam notis scriptas, interce-
 perint & aperuerint; ex quibus etiam sensum sat bene
 eruerint, affectumq; erga Imperium cognoverint; Joach.
 Burger. *cit. loc. cent. 2. obs. 95.* Eorum etiam ad hostes di- 91.
 rectat Literas, qui hostes non sunt, ob rationabilem su-
 spicionis causam interciperere liberum. Quid autem cir-
 cā ejusmodi interceptionem, præprimis aliarum etiam
 rerum, attendendum sit, vid. ap. Grot. *d. J. B. & P. lib. 3.*
cap. 1. §. 5.

XIV.

Parili modo privato cuilibet Literas diffidatorias 92.
 (Fehde-Absags- oder Feinds-Brieffe) certo in loco positas
 tollere & inspicere licet. Sunt eæ quibus a scelesto quo- 93.
 piam extrema persecutio vitæ, sanguinis & bonorum
 toti Populo & Universitati denunciatur. Ejusmodi dif- 94.
 fidatores hodie publicis Imperii constitutionibus & sta-
 tutis Municipalibus, etsi ad nullum ætæm pervenerint,
 capitali tamen supplicio afficiuntur; *P. H. D. Art. 128.*
Reichs-Absch. zu Augspurg. d. A. 1555. §. Wir seyen. Bran-
denb. Hals- Gerichts Ordn. Art. 154. Nec tantum diffidans: 95.
 Welcher jemand wider Recht und Billigkeit muthwillig be-
 fehdet / capite plectitur. *d. art. 128. P. H. D.* Sed & Adj-
 utores, illi sc. qui Literas diffidationum scribunt & con-
 cipiunt, und sich die verbotene sträffliche Fehde- und Abs-
 sags-Brieffe zu schreiben gebrauchen lassen / werden nicht we-
 niger

- niger als der Diffidant selber nach des Reichs Ordnung mit unnachlässiger Straffe angesehen; Reichs-Abich. in Regensp. d. A. 1594. §. dergleichen. vid. Wehn. *Obf. pract. verb.*
96. Befehden. & Carpz. *Pr. Crim. qu. 37. per tot.* Quia ergo hiſce Literis hoſtiliatori populo denunciatur, ſine dubio quivis ex populo jus haber eas inſpiciendi, & periculum
97. imminens quantum poſſibile avertendi. Extra Terminos publicæ neceſſitatis etiam, quilibet privatus licet aperit & inſpicit Literas alienas, quibus timet ſibi damnum aliquod injuſte parari, ac malum poſſe inde evenire, ut illud fugiat ac impediatur; licetq; idem, quando juſte quis timeret, parari proximo Literis iis damnum injuſtum, aut ex illis poſſe illud injuſte ſequi, ut illud ex charitate impedire poſſit. vid. Ludov. Molin. *d. 7. §. 4. Tr. 4. diſp. 56. n. 4. §. 6. conf. Leſſ. d. 7. §. 7. Lib. 1. cap. 12. dub. 18. n. 131. Barboſ. ad cap. 33. X. d. offic. Jud. deleg. n. 3. Boſenb. Medull. Theol. moral. lib. 5. cap. 3. dub. 2. n. 1. Franciſc. Bordon Oper. Moral. Tom. 2. reſol. 50. n. 9. Rub. decif. 60. Ricc. p. 5. collect. decif. 1929. Vivius decif. 62. n. 7. Nicol. d. Paſſer. de ſcript. priv. Lib. 3. dub. 1. n. 21. Höping. *d. Jur. Sigill. cap. 14. n. 81. §.**
98. 85. Qui enim juſte timet damnum, vel controverſiam ſaltem ab aliquo, & ejus metum facit, quod alias eſt per ſe prohibutum, ille dolo & culpâ vacat, ſine quorum altero nullum factum punitur. Menöch. *recuper. poſſeſſ. remed.*
99. *11. n. 15.* Nam licet factum intercedat, quod per ſe illicitum eſt, tamen quemadmodum qui ſui defendendi cauſa etiam cum interneccione aggreſſoris telo uſus eſt, non hominis occidendi cauſâ habuiſſe telum. Legibus judicatur ita, qui ſui defendendi cauſâ Literas alienas aperit, aut rem alienam occupat, aperuiſſe & occupaiſſe non judicandus; cum in hiſ cauſa non factum inſpiciendum ſit, *L. rerum. 39. ff. de Fur. L. quod 33. ff. d. injur. vid. poſt Cyriac.*

ALIENAS LITERAS INSPICIENDI. 61

Cyriac. *controvers.* 132. *per tot.* Henric. Michaël. *Respons.* 21. pag. 309. & *seqq.* Adducit Höping. *cit. loc. n. 65.* Exemplum 100
Ciceronis, qui in *Epistol. ad Atticum Lib. 9.* fateatur, cum
Literarum quidam Fasciculus in manus suas incidisset,
quamvis ad se scriptum nihil esset, quasdam tamen re-
signasse, quod suspicaretur iis famam suam proscindi, ut
& in aliis, quas sibi legendas hi dederant, ad quos mis-
sæ erant. Et subdit Höping. suum iudicium; non ma- 101
gnoperè culpandum Ciceronem, quem justus dolor ad
hujusmodi Literarum resignationem impulerit, quasq;
nihilominus reddi fideliter curaverit. Adeoq; portans 102
Bellerophontis vel Uriæ Literas, si probabiliter cogno-
scat paratum sibi in iis damnum injustum, meretur ve-
niam aperiendo & inspiciendo eas; *vid. c. cum olim 33. X.*
d. offic. jud. deleg. Sed eo casu volunt, privatarum præcise 103
modo tantum in Literis legere debere, quantum fit sa-
tis ad cognoscendam & effugiendam injuriam, post Na-
varr. Anton. Molin. Höping. *alleg. loc. n. 36.* & Busenb. *cit.*
loc. n. 4. quod non caret ratione.

XV.

Parentes etiam licite aperiunt Literas Liberorum 104
suorum, & alii qui loco Parentum sunt; quia sanguinis 105
ratio removet præsumptionem injuriæ inferendæ; *L.*
Prator. 7. §. sed §. 3. ff. d. injur. conf. Ozor. Inst. Moral. p. 3. lib.
13. cap. 31. non præsumitur enim injuriandi Animus inter 106
confanguineos usq; ad septimum gradum; *gloss. in L. ve-*
stem. 39. ff. d. injur. Gail. Lib. 2. obs. 106. n. 6. Sed hoc ita sim- 107
pliciter nolim accipi; cum Parentum in Liberos Imperii
non omni tempore eadem sit Autoritas. Grotius in Li-
beris tria tempora distinguenda esse monet. Primum
tempus imperfecti iudicii appellat, quo liberi suo confi-
lio & rationis usu non possunt esse salvi. Alterum tem-
pus

62 CAP. II. DE VARIIS MODIS

pus adulti seu perfecti iudicii vocat, quo quidem liberi
 suo consilio sic satis sibi prospicere nōrint, sit tamen ad
 huc pars Familiæ. Tertium est, quo Liberi pars Fami-
 108 liæ esse desierunt. In primo tempore, inquit Grotius, o-
 mnes Liberos actiones sunt sub Imperio Parentum.
 109 In secundo tempore, quo jam cum ætate iudicium ma-
 turuit, illæ actiones tantum sunt obnoxie parentum im-
 perio, quæ ad Statum Familiæ aliquod momentum con-
 ferunt, cæteras tamen actiones ut ita instituant, ne pa-
 rentibus displiceant, neve quid designent, quod reveren-
 110 tiæ & pietati minus sit conveniens. Tertio tempore, ait,
 Liberos esse sui juris, modò pietatis & observantiæ sem-
 per sint memores; quòd ejus causa sit perpetua. Quæ
 111 pluribus explicat *d. J. B. & P. Lib. 2. cap. 5. n. 2. & seqq.* Ad
 probatq; hanc distinctionem Accuratiss. Dn. Pufendorf.
d. J. N. G. Lib. 6. cap. 2. §. 7. & seqq. ad eximendum scru-
 pulum distinctionem hanc respicientium solidam addu-
 cens rationem: Nam licet Sacræ Literæ indistinctum li-
 beris obsequium ergà Parentes inculcent, nequidquam
 tamen eadem prohibent, quò minus diverso modo tra-
 ctetur tener puer, & plena ætate Juvenis; sicuti nec ead-
 112 em requirunt, ut nunquam vivis parentibus adultus fi-
 lius paternâ familiâ excedat. Etsi ergò quolibet horum
 temporum præsumptio injuriandi in Parentibus cesset;
 quia tamen non sola ratio injuriarum in inspiciendis Li-
 teris solet attendi, putarem, quando liberi sui Juris sunt.
 Parentes literas ipsorum, invitis ipsis, causis aliis ratio-
 nabilibus deficientibus, ex solâ vi auctoritatis patriæ in-
 113 spicere non debere. Quamvis hoc largiar, cum Paren-
 tibus inspicientibus literas sui juris liberorum mitius a-
 gendum esse, ita quidem, ut ne permanenti pietatis &
 observantiæ debito quodammodo detrahatur.

XVI.

Marito quoq; Uxoris suæ Literas aperire & legeren¹⁴
 liberum est: *vid. cit. Dd. aph. 14. n. 97. conf. Ozor. Inst.*
Moral. p. 3. Lib. 13. cap. 31. sed non contrà: Siquidem Mari-¹⁵
 tum in Societate conjugali prærogativâ imperandi diri-
 gendiq; actiones uxoris, & quidem semper & ubique,
 gaudere convenit: Uxor autem semper se habet instar¹⁶
 ejus qui paret & regitur; consequenter judicium ratio-
 nemve censoriam in res mariti nunquam affectare de-
 ber.

XVII.

Ceterum, qui factò non omninò proæretico, (velu¹¹⁷
 ti Libertate proæreticos per Ignorantiam impeditâ) alie-
 nas literas aperit & inspicit, pro qualitate admissi vel ve-
 niâ, vel saltem mitiori pænâ dignus habetur. Designa-¹¹⁸
 mus hic non *meræ privationis* sed *præva dispositi-*
tionis Ignorantiam, quæ aliàs Error dicitur; qui con-¹¹⁹
 tingit, cum res sese habet aliter quàm creditur: quomo-
 do primum omnium inter Ignorantem (meræ priva-
 tionis sc.) & Errorem distinxisse Azonem in *Summ. C. de*
jur. Et fact. ignor. observavit Menoch. lib. 6. præf. 23. n. 4. Ut¹²⁰
 autem assequamur Inspectionis per Errorem factæ Ex-
 cusationem, observemus, an facta sit ex Ignorantiâ
 (præva est. dispositionis) *vincibili* vel *invincibili*. Si ex¹²¹
 vincibili; nimirum, si quis scire poterat & debebat porre-
 ctas fortè sibi Literas ad se non pertinere, ex inadverten-
 tiâ (quem Terminum usurpant Dd.) tamen aperiat & in-
 spiciat, non faciet hoc imponis; cum Error injustus non
 excuset à culpâ: Brunnem. *ad L. 12. §. 3. n. 3 ff. de liberal. caus.*¹²²
 quæ pro ratione vel sexûs, vel ætatis, vel conditionis, vi-
 tæ ge-

tæ generis vel peritiæ, gravior vel levior est; daturq; hæc locus distinctionibus illis magistratibus, in diligentiam exactam, exactiorem & exactissimam, itemq; in culpam
 123 latam, levem & levisimam. Itaque, si quis per Rusticitatem aperiat vel inspiciat alienas literas, non tenetur quidem doli mali arg. *L. si quis. 7. §. doli. 4 ff. d. Jurisdic. at-* tamen ob admissam culpam extraordinariâ, pœnâ multandus est; vid. Barth. Bertazz. *Lib. 1. conf. 112. conf. Menoch. d. A. J. Q. Lib. 2. cas. 194. ubi ventilat, quando Rustici*
 124 *ob Rusticitatem excusationem merentur, vel non, per tot.* Si ex invincibili Ignorantia Inspectio facta (sc. quando Error, omni licet adhibita diligentia, averti tamen non potuit) tum excusatur, si ignorantia etiam in sua causa sit invincibilis: v. gr. Si Titius literas fortè suo nomine & cognomine inscriptas, ad se directas existimans, quæ tamen ad alium ejusdem nominis & generis scriptæ essent, aperiret & inspiceret, licitè prorsus hoc faceret: cum hîc justa planè volendi causa antecesserit ignorantiam, quæ si non data fuisset Titius Literas non inspexisset. Quod tamen in concomitante voluntatem ignorantia, si nimirum cognoscens ad se Literas non pertinere læteretur de inspectione, vel saltem illius eum non pœniteat; & in consequente voluntatem ignorantia, quam adfectatam dicimus (cum utroq; casu inspectio Literarum suo modo de præresi multum participet) aliter
 126 censendum. Et ita cum sanâ hæc discretione intelligenda esse arbitramur, quæ, quod ad inadvertentiam & Errorrem licitè aperientium alienas Literas, in genere tradunt sæpè allegati Dd. Molin. Less. Barbof. Bordon. Ricc. Nicol. d. Passer. Höping. Vivius. *cit. loc. add. Farinac. Crim. qu. 150. p. 4. n. 131. & aliî.*

ALIENAS LITERAS INSPICIENDI. 65
XVIII.

Quid verò, si quis datâ licet justâ causâ Erroris in vincibilis nihilominù; hæstret scrupulumque habeat, an Literæ ad ipsum per.ineant? Eo casu sequi is debet illud Cic. de Offic. lib. 1. *B. nè præcipiunt qui vetant quicquam agere quod dubites æquum sit an iniquum. Æquitas enim lucet ipsa per se; dubitatio autem cogitationem significat injuria.* Dicuntque Hebræi Magistri: *Abstine Te à re dubiâ;* Grot. de J. B. & Pac. lib. 2. cap. 23. §. 2. n. 2. In scrupulosâ conscientiâ quid faciendum v d. Dn Pufendorf. de J. N. & G. lib. 1. c. 3. §. 9. Adeoq; amplecten tum potius Consilium Ulpiani in L. Falsus 43. §. proinde 8. ff. de Furt. supr. n. 56. adductum.

XIX.

Illi autem casus licitè inspiciendi alienas Literas: Solius nimirum Curiositatis gratiâ, sciendi nova, aut ridendi ob elegantem vel barbaram compositionem: deinde, si Litera continerent res parvi momenti: & si ex inspectione nullum sit periculum alterius incommodi: alique ejusdem censûs, qui plerisq; Dd. præbantur, rectæ rationis trutinâ examinati pro excusabilibus & legitimis haberi non possunt. Præterquàm enim quòd in alienis non de beamus esse curiosi, est regula juris generalis Inspectionem Literarum alienarum nunc dictis & similibus casibus invito Domino præcludens: Nimirum, *Omnes sci- re debere, quod suum non est hoc ad alios modis*

omnibus pertinere L. fin. C. unde vi. Conf. supr. Sect. 1.

332. *Aph. 9. n. 70. Quamvis hoc non negandum putemus: iis casibus non pœnam Stellionatûs, sed levioerem aliquam extraordinariam inspicienti infligendam esse; vid. Mi-chaël resp. 21. p. 312.*

CAPUT. III.

Tradens

REPUGNANTIA INSPECTION. ALIEN. LITER.

SUMMARIA.

1. <i>Repugnancia Inspect. alien. liter. cum Negationis, rum Privationis.</i> 2. <i>Prudenter facit literas ad se non spectantes non facile inspiciens.</i> 3. 4. 5. 6. <i>Vitam maxime perturbat inutilis Curiositas.</i> 7. 8. <i>Nec Sertorii chartas perlegit Pompejus M. nec Sollichii literas aperuit Fridericus Imperator.</i> 9. <i>In magnum discrimen adducit sepe literas sibi et ipsis directas legere negligentes.</i> 10. <i>Usq; ad 14. Quod variis illustratur exemplis.</i>	15. 16. <i>Quando laudi lucatur ad se spectantes literas non inspicere.</i> 17. <i>Illustratur hoc exemplo Dn. de la Guiche.</i> 18. <i>Quibus de causis literæ ad nosmet ipsos directæ nec inspiciantur nec acceptentur.</i> 19. <i>Optimum injurias vindicandi remedium contemptus.</i> 20. <i>Si titulus non respondeat dignitati ejus ad quem literæ directæ, tunc possunt remitti.</i> 21. <i>Quod exemplo illustratur.</i> 22. <i>Alia exempla adducuntur remissivè.</i>

23. *Ur.*

INSPECTION. ALIENAR. LITERAR. 67

23. Urgens titulum sibi competentem possit quod sibi debetur.
24. Ad injuriam committendam factum requiritur.
25. Titulus denegatur vel animo injuriandi vel non.
26. Etiam omitendo infertur injuria.
27. Demonstratur id exemplo.
28. An injuriarum teneatur, qui in causa est quo minus honores alicui decernantur.
29. Competit actio injuriarum si per contemptum remittantur Literæ.
30. Etiam nutu infertur injuria.
31. Quid juris si ob debitum titulum studio denegatum remittantur literæ.
32. Injuria injuriâ compensatur.
33. Provocatus mitius puniendus.
34. Resolutio textuum obstantium remissivè.
35. Interdum & literæ pro relicto habita non inspicienda.
36. & 37. Quâ penâ Inventor famosarum literarum, cas
- inspiciens & propalans sit afficiendus.
38. Non semper conducit literas ad se datas inspicere.
39. Literas obligationem continentibus sine protestatione accipiens præsumitur eas approbare.
40. Debitor literas in quibus repetitur debitum sine protestatione recipient, censetur consentire in debitum.
41. Requiritur tamen ut scilicet eas receperit.
42. Quando talis scientia præsumatur.
43. Possimus Epistolam tantum in eis recipere quæ nobis profunt.
44. Quid sit juris in Literis Cambii.
45. Literæ d' Aviso sunt fundamentum acceptationis.
46. Sole tamen non sufficiunt.
47. Num tertius Cambium solvere possit si is cui Trassa facta fuerat acceptare noluit.
48. & 49. Subjicitur cautela pro Tertio, & quid moris inter mercatores.
50. Transiunt ad posterius capitulum

- pitius hujus membrum.
51. Impetratam Principis rescriptum ut sit ullius effectus quid requiratur.
52. Robur accipit Rescriptum a die presentationis.
53. Quod procedit in Rescriptis iustitie.
54. Caduca fiunt Rescripta nisi intra annum presententur.
55. Obstat L. 2. C. de divers. Rescript.
56. Unde Inter pp. differentiam statuunt inter J. Can. & Civ.
57. Que tamen non facile inducenda.
58. Conciliatio textuum obstantium.
59. Quando Lator in privatis literis moram committens teneatur ad interesse.
60. Literæ creditæ non negligenter habende.
61. Postquam Præfectus Literas iustidius detinens omne damnum resarcire tenetur.
62. Retinere eas tamen potest donec merces persolvatur.
63. & 64. Quid juris si tabellarius se amisisse literas affirmet.
65. Ad custodiam scripturarum ex officio obligati, non admittuntur ad probationem amissionis per solum iuramentum.
66. Præcise enim obligantur ad earum exhibitionem.
67. Cujus periculum sit, si tabellarius probet se in latrones incidisse & spoliatum esse, literis vero additi fasciculi quibus aurum contineretur, remissive.
68. Quæ Abiione experiendum, si alii, quam cui inscriptæ reddantur literæ.
69. & 70. Quid juris si tabellarius mercede vel accepta vel non accepta literas perferendas abjecerit vel laceraverit, remissive.

APH. I.

Proponimus hic Repugnantia, tum ratione Negationis, tum ratione Privationis; quæ nimirum quovis modo impedimento sunt, quod minus literæ alienæ inspiciantur vel legantur.

II. Et

II.

Et prudenter sane agunt, qui alienas ad se, non spectantes literas non facile inspiciunt. Vix enim ex iudicio judiciosissimi Francisc. Bacon. Baron de Verulam. de *Augment. Scientiar. lib 8. c. 2. p. m. 210.* credi potest, quantum vitam perturbet inutilis curiositas, circa illas res quæ nostra etiam intersunt: nimirum, quando Secreta illa rimari satagimus, quæ detecta & inventa ægritudinem quidem animo inferant, ad consilia autem expedienda nihil juvent. Primo enim sequitur animi vexatio & inquietudo; cum humana omnia perfidiæ & ingratitude plena sint: adeo ut, si comparari posset speculum aliquod magicum, in quo odia, & quæcunq; contra nos ulibi commoventur, intueri possemus, melius nobis foret, si protinus projiceretur & collideretur. Hujusmodi enim res veluti foliorum murmura sunt, & brevi evanescent. Secundo, curiositas illa animum suspitionibus nimis onerat, quod consiliis inimicissimum est; eaq; reddit inconstantia & complicata. Tertio, eadem mala ipsa sæpissime figit, aliàs prætervolatura. Grave enim est conscientias hominum irritare; qui, si latere se putent, facile mutantur in melius; si deprehensos se sentiant, malum malo pellunt. Merito ergo summæ prudentiæ tribuebatur Pompejo Magno, quod Sertorii chartas universas, nec à se perlectas, nec aliis permissas, igni protinus dedisset. Laudaturque Fridericus Imperator, quod Gasparis Sollichii amici sui literas nonnullis Hungaris inscriptas, etsi proditionis instrumenta esse resciret, aperire tamen noluerit.

III.

Nolim tamen hoc ipso probare incuriam illorum, qui sibi metipsis etiam directas literas inspiciere negligunt.

- gunt. Adduxit hoc tales sæpè in magnam discrimen ;
10. Qualiter Astyanaæti Lampfacenorum Tyranno accidisse legitur. Is enim, cum missam sibi Epistolam, quæ indicium conjurationis continebat, legere neglexisset, digitis adhuc tenens epistolam illico interiit. Pari forte Julius Cæsar indicem Conjurationis Libellum in manu tenens fato concessit. Cadmea quoque Thebis eandem ob
 11. causam fuit capta. Et Mitylenæ in Lesbo simile accidit.
 12. Thenæ, Brabantiae oppidum, itidem ob eandem magnam negligentiam cladem passæ sunt. Cum enim Præfectus Urbis aliunde literas sub vesperam accepisset, quibus Hollandum militem in propinquo esse significabatur, magisq; lætus esset quam providus, inter libentias convivii nuptialis, eadem ipsâ nocte quæ vesperam secuta est, hostis de repente Urbem felici conatu invasit, oppugnavit, rebusque omnibus spoliavit. Quæ sanè exempla multum ponderis habere deberent, præprimis apud Duces Belli, ne simili negligentia, quæ multis exitio fuit, sibi suisq; perniciem accersant. vid. Onofandr. Strategic. in not. ad cap. 11. S. de nuntiis admittend.

IV.

15. Quamvis aliquando etiam ad se spectantes Literas non inspicere laudi ducatur; ad evitandam fortè suspicio-
16. nem. Ita prudentiores Principum Ministri nihil inspiciunt aut recipiunt ab exteris Principibus suo inscio atque
17. inconsulto. Cujus documenti non nescius fuit Dn. de la Guiche, Præfectus Urbis Lugdunensis. Cum enim ei Comes de Viesque, Ducis Sabaudiae Legatus, literas sui Domini dedisset, illas è vestigio Regi misit; qui factum illud dilaudavit, atque epistolari monito admodum notando, sit illum erudivit: *Nequaquam erat necesse Literas illas ad me mittere, ut de Tuâ fide mihi constaret, cui ita certa*
atq;

INSPECTION. ALIENAR. LITERAR. 71

atq; *ſpecificata eſt, ut neq; his neq; cuiusquam literis in dubium vocat revocari.* Vid. Jo. à Chokier *de Legat. cap. 26. pag. m. 63.*

V.

Ex aliis quoque cauſis ſæpè non inſpiciuntur nec ac-
ceptantur ad nosmetipſos ſcriptæ literæ; veluti, ſi ex
probabilibus argumentis præſumamus, eas quid ingrati
& injurioſi continere. Eſt quippè optimum heroicumq; 19.
vindiciandi injurias remedium Contemptus. Imò in uſu 20.
eſt, ſi inſcriptus Titulus non reſpondeat Dignitati & me-
ritis ejus cui directæ ſunt literæ, remitti eas illi à quo ſcri-
ptæ ſunt. Novi exemplum, quo Capitaneus quidam 21.
Provinciæ Sileſ. genere Comes, literas à Principe quo-
dam Imperii ad ſe ſcriptas non inſpectas remiſit, quòd
ipſi modo datus fuerit Titulus, Dem Wohlgebohrnen Gra-
fen; cùm ille prætenderet, Dem Hoch- und Wohlgebohr-
nen Grafen; cauſatus, hâc compellatione ſe, ut & cæteros
Comites in Provinciis Hereditariis, Sacratiffimum
ipſum Imperatorem dignari ſolere. An hoc benè vel ma-
lè factum penes alioſeſto judicium. Nos interim Lecto- 22.
rem remittimus ad Daniel. Eremit. *Iter German. ſ. Episto-
lam ſcriptam de Legat. Magni Hetrur. Duc ad Rudolp. II. ubi
aliquot Exempla notantur ejusmodi Controverſiarum.*

VI.

Suboriuntur hîc duæ Quæſtiones: 23.

I. *An quis competentem Titulum ſibi de-
negatum urgere, & denegantem proinde
injuriam conſequiri queat?*

II. *An contra remittentem Literas ad ſe
directas injuriarum agi poſſit?*

Quod

Quod primam Quæstionem attinet.

- Præscindendo ab Objectionibus trivialibus de honoribus appetendis, circa prius Membrum Quæstionis nullum censemus esse dubium; cum urgens Titulus sibi competentem poscat quod sibi debetur. Posteriori autem
24. Membro videtur obloqui *L. injuriarum. 13. §. si quis de honoribus 4. ff. de injur.* ubi ad injuriam committendam factum requiritur. Quodsi ergo factio opus est, non videtur
25. omittendo injuria fieri posse. Sed distinguendum arbitror, an Titulus denegatus sit animo injuriandi, nec ne. Hocce casu cessat injuriarum actio; illo maxime competit. Potest enim injuria etiam omittendo vel non faciendo inferri. Unde, si quis aliquem tanquam excommunicatum vel bannitum vitaverit, hoc est, congressu & colloquio ejus abstinuerit, injuriarum tenetur, *arg. l. frazer. 2. ff. de L. Pompej. de parricid. l. quisquis 5. §. pen. C. ad L. Jul. Majest.* in quibus locis capitalis etiam injuria omittendo, i. e. crimen non revelando, committi dicitur. *Clar. Sentent. lib. 5. §. injuria. n. 1. circ. fin.* Nec obstat opposita *L. 13. §. 4. ff. de injur.* Nam non vult JCtus in h. l. sine factio injuriam prorsus non posse committi; sed potius statuit injuriam factio tale factum exigere, quod ad alterius contumeliam vel infamiam tendat; & idcirco non teneri injuriarum qui in causâ est, quo minus alicui honores & dignitates decernantur. *vid. Harprecht. Tr. Crim. de injur. p. m. 121. n. 50.*

Quod ad secundam Quæstionem.

29. Iterum hic probe attendendum, ex quali causâ & quonam animo remisio facta. Si per contemptum, sine dubio fundata erit injuriarum actio: cum etiam nutu injuria
30. ferri possit injuria, modo ex signo aliquo appareat de voluntate & animo injuriantis, *Damhoud. in Pr. Crim. cap.*

INSPECTION. ALIENAR. LITERAR. 73

139. n. 1. Theſaur. Decif. 229. n. 1. & ſeqq. Berlich P. 4. concl. 59.
 n. 124. Sed quid ſi quis ob denegatum ſibi ſtudio titu- 31.
 lum debitum remittat datas ad ſe literas? Videbitur for- 32.
 te ita injuriam injuria compenſari poſſe, per l. viro atque
 uxore 39 ff. ſolut. matrim. & l. ſi ambo, 10. §. quotiens. 2. ff. de
 compenſat. At rectius uterque ſibi invicem injuriarum te- 33.
 nentur; ita tamen, ut provocatus mitius puniri debeat;
 c. neganda. 3. qu. 11. l. neganda. 19. C. de his qui accuſ. non poſſ. l.
 qui reus. 5. ff. de Publ. Judic. c. veniens. 16 X. de Jurejur. l. extat.
 13. ff. quod met. cauſ. t. t. C. ne quis in ſua cauſ. t. t. C. quand. li-
 ceat unicuique ſine jud. Gail. lib. 2. obſ. 100. n. 9. & 10. Mynſing.
 Cent. 5. obſ. 17. n. 3. Wurmſer. lib. 1. tit. 47. obſ. 4. Non ob-
 ſtant d. l. 39. ff. ſolut. matrim. & l. 10. §. 2. ff. de Compenſat. Re-
 ſolutiones ipſarum vid. ap. Harprecht. de injur. p. m. 130. n.
 92. & ſeqq. & Wurmſer. lib. 1. tit. 47. obſ. 15.

VII.

Tenetur autem quis aliquando non inſpicere alie- 35.
 nas literas, quamvis norit eas pro derelicto eſſe habitas:
 ut in materia fatuoſi libelli; ubi inventorem inſpicien- 36.
 tem ſeu legentem & non ſtatim lacerantem famoſas li-
 teras, eadem cum autore & fabricatore pœna. capitali
 ſc. plectendum eſſe ſtatuunt; Clar. Pr. Crim. l. 5. §. ſin. qu. 68.
 n. 2. Ludov. a Peguer. dec. 77. n. 5. Quod tamen nimis ri- 37.
 gorofum foret; potius inventor inſpiciens imo & pro-
 palans ejusmodi literas extraordinaria ſolummodo pœ-
 na afficiendus; præprimis cum Conſt. Crim. art. 110. de com-
 peſitore modo loquatur, & exorbitans hæc pœna famo-
 ſi libelli potius reſtringenda ſit quam amplianda; vid.
 Carpzov. Pr. Crim. qu. 98. n. 20. & 21. cum alleg. & Brunnem.
 in Comment. ad l. un. n. 3. C. de famoſ. libell.

VIII.

Et conducit nonnunquam non inſpicere & acce 38.

K

ptare

- 39 *ptare* literas ad se datas. Si enim quis recipiat literas, in quibus agitur de eo obligando, & ad eas taceat, easque sine protestatione aliquamdiu retineat, præsumitur eas approbare & fateri contenta esse vera; Mascard. *concl.* 627. n. 10. Menoch *lib. 3. præf. 65. n. 1. cum plur. allegg.* Paris. *Cons.* 127. n. 32 vol. 1. Caroc. *de Excuss. Bonor. quaest. 6. p. 2. n. 32. cum alleg.*
- 40 *plur.* Cuno *de Pact. lib. 1. c. 14. n. 14.* Unde formant cautelam: si quis non valeat aliunde probare debitum, ut scribat literas debitori pro repetitione pecuniæ coram testibus, quibus legat & per unum ex testibus literas transmittat; si ergo Debitor recipiat, nihilque dicat, nec protestetur inspiciendo literas, censetur consentire in Debitum; quam mirabilem cautelam extorquendi confessionem a Debitore dicit Matthesil. *Sing.* 22. vid. Cæpoll. *Cautel.* 9. ubi ad fin. cum Bart. dicit: *consulo tamen, quod hac cautela non utaris ad malum, & valebit Tibi mille aureos, si scias eam præficere.* Marfil. *Sing.* 334. Menoch. *de A. J. Qu. cas.* 21. n. 3. & Brunnem. *in Comment. ad l. 16. ff. de Scio Maced. ubi n. 6 docet: hanc sententiam vix ex h. l. 16. [quæ tamen communiter*
- 41 *ad id dogma probandum solet allegari] probari posse.* Solent tamen scitum hoc multis modis limitari Dd. Quarum limitationum non postrema est: non sufficere simplicem
- 42 receptionem literarum, imo nec perfunctoriam lectionem; sed requiri, ut probeatur lectio, & quod scienter quis receperit, *gloss. in Clement. 1. in verb. scienter, de Procurat.* præsumitur tamen etiam scientia & tacitis consensus, si post receptionem literarum effluxerit tantum temporis, ut verisimile sit recipientem inspexisse literas; vid. Vincent. Caroc. *de Deposit. p. 1. rubr. Depositum per testes. n.*
- 43 9. & *seqq.* Estque alia adhuc Limitatio; si quis recipiendo vel legendo literas, non quidem expresse protestetur, se velle illam Epistolam recipere tantum in iis quæ sibi pro sunt,

INSPECTION. ALIENAR. LITERAR. 75

sunt, in aliis vero se eam Epistolam recipere nolle; sed simpliciter dicat Nuntio sibi literas reddenti, se Domino responsum dare velle, & postea etiam ex intervallo Domino rescribens exprimat, se ea omnia, quæ in Epistola sibi reddita in suum damnum redundare possunt, negare vel improbare; tunc enim, perinde atque si statim post literas redditas atque lectas hoc protestatus fuisset, hæc Epistola contra recipientem fidem nullam facit; Vid. Schrader. *in repet. L. admonendi ff. de furejur. n. 272.*

IX.

Specialiter in Literis Cambii (in Wechsel-Briefsen) 44 notandum: non teneri eum cui facta est Trassa (auß den der Wechsel gezogen ist) inspicere & acceptare literas Cambii, nisi ipsi etiam mittantur Literæ d' Aviso. (Wies-Briefse.) Siquidem hæ Literæ fundamentum sunt acceptio 45 nis: *Ord. Lips. de Camb. §. 27.* Quamvis de Literæ d' Aviso solæ 46 non sufficiant, si Literæ Cambiales defecerint; Marquard. *de Jure Mercat. l. 2. c. 12. n. 47.* estq; recepti juris, ut si is 47 cui Trassa facta, literas acceptare nolit, unusquisque Tertium Cambium illud acceptare & solvere, indeq; sibi Actionem negotiorum gestorum acquirere possit contra Trassantem; vid. Marquard. *d. l. c. 12. n. 44.* Sed hoc casu 48 pro Tertio cautela est, ut ad solutionem Cambii, cujus Tracta in alium facta, non prius se offerat, nisi protestatio facta contra illum in quem facta est Tracta. Recepti enim moris inter Mercatores est: Das kein Kauffmann 49 befugt sey/ diejenigen Wechsel so auf einen andern gezogen oder trasfirt/ zu acceptiren/ oder durch acceptation derselben sich zur Zahlung zu obligiren/ bevor derjenige auf welchen der Wechsel trasfirt/ de non facta solutione vel acceptatione protestiven lassen. Vid. Dn. Stryk. *de Cautel. contract. Sect. 3. cap. 5. §. 14.*

X.

50. Hæc & similia faciunt ad Negationem Inspectionis; sequuntur postremo Privationem inducentia.

XI.

51. Impetrato Rescripto Principis insinuandum est illud, & quidem in Originali, ei adversus quem impetratum fuit; alias nullus est effectus: accipit enim robur ex die præsentationis. *L. Sancimus 3. & ibi Jas. n. 1. C. de divers. Rescript. Gravett. Conf. 50. n. 9.* quod de Rescriptis Justitiæ intelligendum; nam in Rescriptis gratiæ tempus attenditur dati; *c. si eo tempore. 9. de Rescript. in 6. Matth. de Affl. & decis. 253. n. 2. Vincent. de Franchis dec. 326. n. 1. & 2.*
52. *cum alleg. ibi.* fiuntque caduca Rescripta, ni intra annum, qui ex eo quo Rescripta dabantur computatur, præsentata adversæ parti fuerint; *c. si autem 9. & c. plerumque 23. X. de Rescript.* quod iterum de Rescriptis Justitiæ exaudiendum. Sed videtur ob stare *l. falso 2. C. de divers. Rescript.*
53. ubi dicitur: quæ ad jus rescribuntur perennia esse debent.
54. re. Unde in hoc puncto Interpretum aliqui differentiam inter Jus Canon. & Civile statuunt. *Guid. Papæ decis. 135. in Annot. Brandmyller. Manuduct. ad Jus Canon. & Civ. in voc. Rescripta p. m. 401. Joh. Strauch. Dissert. Acad. III. th. 57. 52.*
55. Sed non est facile inducenda inter Jus Canonicum & Civile discordia, nisi hoc aperte expressum sit. Dicendum ergo potius, dictam *l. 2. C. de divers. Rescript.* loqui de solo anni lapsu, qui non tollit Rescriptum: adeoque Rescripta ad lites perpetua esse, & tamdiu durare, quamdiu Actio seu Jus durat, super quo impetratur: Dictum *cap. cum plerumque 23. X. de Rescript.* autem loqui de eo casu; si dolo vel negligentia is, qui Rescriptum impetravit eo intra annum non utatur: tunc Adversarium ejus experiri, & aliud Rescriptum impetrare posse; illudque posterius valere, licet nullam prioris mentionem faciat. *vid. Brun-*
- nem.

INSPECTION. ALIENAR. LITERAR, 77
nem. in Comm. ad d. l. 2. C. de div. Rescript. cum alleg. itemque
Fachin. Controv. l. 8, c. 65. conf. Cod. Fabr. lib. 1. tit. 12. def. 6.

XII.

Quodsi etiam in privatis Literis Lator earum mo-
ram commiserit, tenebitur ad interesse; si vel mittens^{59.}
vel ad quem missæ fuerunt Literæ aliquod fortassis da-
mnum ex mora perpeßus fuerit *L. fin. C. d. Fabricens. l. 11.*
Nicol. de Passer. d. Priv. Script. l. 3. dub. 1. n. 32. *Vivius De-*
cis. 62. n. 12 *Decian. Tr. Crim. l. 7. cap. 7. n. 46.* Non sunt enim⁶⁰
negligenter habendæ Literæ creditæ. Quare, si officium^{61.}
cursorium (Post-Ämst) Literas justo diutius detineat,
vel occultet, damnum inde exortum Postæ Præfectus o-
mne rescarcire tenetur; ita quidem, ut si faceret negli-
genter distribui Literas, vel eas periculose detineret &
fero redderet, vel occultaret, actio ex *L. un. C. d. sent. qua pro*
eo quod interest profer. contra ipsum institui possit. Lici-^{62.}
tum tamen est Tabellario vel Præfecto Postæ tamdiu Li-
teras retinere donec ipsi conventa vel solita merces
persolvatur. *Hövnigk. d. Regal. Postar. jur. cap. 13. theorem. 19.*
Quid vero si Tabellarius vel Cursor publicus dicat, se⁶³
amisisse Literas, vel furto sibi eas esse substractas? Non⁶⁴
excusabitur. Cum enim ad custodiam Literarum tenere-
tur, incumbit ipsi onus, nedum probandi causam sequen-
tæ amissionis, sed etiam justificandi, quod sine sua culpa
contigerit; *Bart. in L. si quis ex argentariis 6. §. an nec here-*
di n. 4 ff. de edend. Honded. vol. 1. p. 2. cons. 19. n. 17. & 18. *Gab.*
de Parex. & Quesad. de Univers. Instrument. edit. Tit. 7. Re-
sol. 8. n. 38. Advertendum enim, quod quando quis tene-^{65.}
tur ad custodiam scripturarum, vel aliarum rerum, & id
ex officio, non admittitur ad probationem amissionis,
ve restitutionis per solum Juramentum; sed aliter tene-
tur justificare casum fortuitam amissionis, vid. *Mascard.*
de probat. concl. 88. n. 7. Nam illi qui ex officio tenentur ad^{66.}

78 CAP. III. DE REPUGN. INSPECT. AL. LIT.
custodiam scripturarum, obligantur præcise ad earum
exhibitionem; unde allegando quod eas non habeant,
quia furto illa sibi subtractæ, non audiuntur; vid. Paul.
Rub. *Quæst. practicab. prælud. n. 253. cum allegg.*

XIII.

67. Si autem Tabellarius vel Cursor legitime probet, se
in Latrones incidisse & spoliatum esse, forte vero fasci-
culi Literis additi forent, quibus aurum vel Clinodiæ
continerentur; cujus erit Periculum? Pro varietate ca-
sum contingentium, aliquando Postæ Præfetti; ali-
quando illius qui aurum vel Clinodias accipere debuit;
aliquando etiam ipsius Cursorius. De quibus vid. *Bay-
nigf. alleg. Tr. cap. 13. theorem. 18. Virgil. Pingitz. qu. 48. Per
tot. & Berlich. p. 4. concl. 58. n. 15. & seqq.*

XIV.

68. Et si alii quam cui inscriptæ sunt Literæ redderentur; ut est Exemplum in
L. Titio 36. pr. ff. ad municipalem. vel actione in factum adversus Latroem ex-
periri, vel ipsum pro concurrentibus dolosis circumstantiis criminis stellationatus,
vel falsi accusare licet. *Bartol. add. l. 36. ff. ad municipal.*

XV.

69. Quod denique juris de eo Tabellario, qui Literas in aliquem locum perfe-
rendas accepit, sed eas in itinere vel in locum paludosum abiecit, vel dilaceravit,
vel sub arena occuluit; & nihilominus integram mercedem, quæ Literas ad lo-
cum destinatum pertulisset, petiit & accepit, vid. late Jacob Thoming *Decis. 34.*
70. *per tot.* Si quoque absque mercede accepta lacerentur vel comburantur Literæ
quæ poena locum habeat vid. *Nicol. d. Passer. d. Privi. Script. lib. 3. dub. 1. n. 28. 29.
& seqq. cum allegat. ibi.* Deducta enim deducere, quare non supersedeamus?

ΕΠΙΛΟΓ.

Hæc itaque sufficiant pro Exercitatione Academica; quam revinctiore Me-
thodo tractasse vix a nobis expectari potuit. Ita enim Materiam presentem
comparatam esse arbitramur, ut veluti personata in conspectum produci neque-
at; hoc est, ea Methodo iisque partitionibus tradi, ut omnia prorsus com-
plexa & conclusa videantur. Est quippe materia hæc de hominum Actionibus;
quæ sparguntur in vita communi, non ordine componuntur: adeoque magis
iisdem conducunt sparsa documenta, quam Traditiones methodicæ. Hoc eti-
am est quod nos movit, sub Aphorismis hæc tradere; ut nimirum locum
relinqueremus aliis subdendi ampliora hisce nostris exiguis.

SOLI DEO LAUS ET GLORIA.

ULB Halle
002 404 370

3

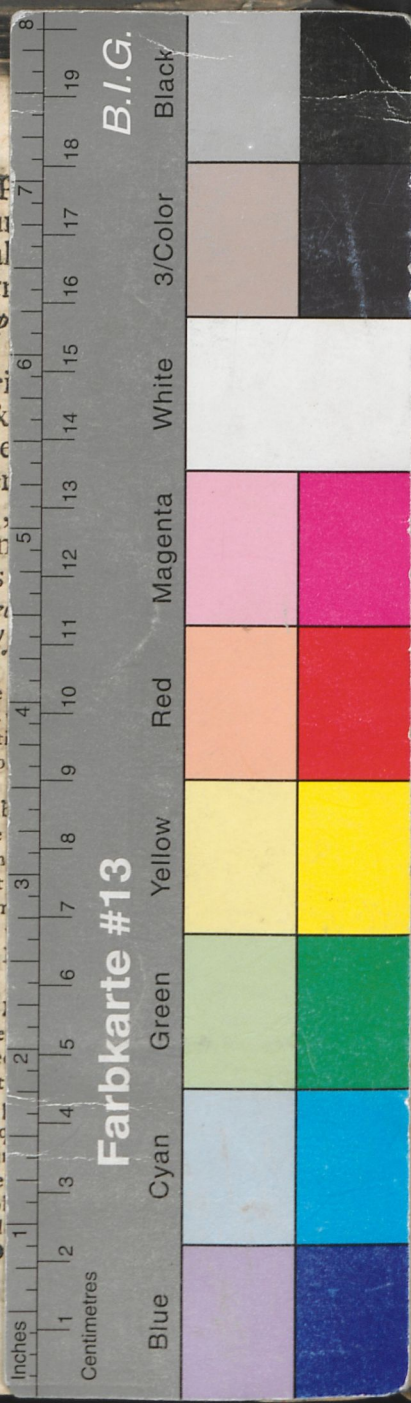

sh

1077

24

14

P. 513

1690, 96

43

Q. D. B. V.
DISSERTATIO JURIDICA,
DE
**INSPECTIONE
ALIENARUM
LITERARUM,**

Quam
DIVINA ANNUENTE GRATIA,
ILLUSTRI JCTORUM ORDINE
IN ALMA HAC VIADRINA
APPROBANTE,
PRÆSIDE
MAGNIFICO UNIVERSITATIS RECTORE
DN. THOMA Siegfried Ring/
J. U. D. & Profess. Publ. Ordinar.

PATRNO AC PROMOTORE SUO

ÆTATEM DEVENERANDO,

IN AUDITORIO JCTORUM

Horis. Matutinis

Placido Eruditorum Examine submittet
A. & R.

Wolffried Wilhelm Brundmann/
BREGA SILESIVS.

Francfurti, Typis CHRISTOPHORI ZEITLERI, 1719.

10

